

наша Ніва

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходдэць штотыднёва, у чацьвергі 9 771319 161008

Крэдыт з хвіліны на хвіліну

Беларусь чакае рашэння МВФ пра крэдыт на \$2 млрд у найбліжэйшы час.

Старонка 2

У Купалаўскім будзе новы дырэктар

Мікалай Кірычэнка сыходзіць. Яго месца можа заняць экспадепутатка палаты прадстаўнікоў.

Старонка 2

Ластоўскуму — 125

Пішуць Анатоль Сідарэвіч, Андрэй Унучак, Язэп Янушкевіч, Iгар Кашчанка.

Старонка 12

У НУМАРЫ**Пудзіла маркі «Іскандэр»**

Звязацца плянавае пераўзбраенне беларускага войска зві ідэй «асымэтрычнага адказу». Масквы ЗША — вялікая націяка. Піша Аляксандар Класкоўскі. Старонка 5.

КГБ асадзілі назад

Гарадзенец Анджэй Пісальнік атрымаў афіцыйную паперу аб tym, што справа пра «экстремісткі» нумар «Голосу з-над Немна» застанецца без разглядзу. Старонка 3.

Паўлічэнка пайшоў на павышэнне

Пры канцы каstryчніка Дзымітры Паўлічэнка быў прызначаны намеснікам камандзіра корпусу аховы грамадзкага парадку унутраных войск МУС па аявой падрыхтоўцы. Старонка 2.

Берасьце прыйдзе ў «крэпасць-герой»

Пасля вываду войскоўцаў на тэрыторыю Берасьцейскай крэпасці вызваліліся 300 гектараў зямлі — унікальны археалагічны і прыродны комплекс. Аблыванкам усур'ё здуме пра аднаўленне там гістарычнага цэнтра. Што з гэтага можа выйсьці? Піша Сяргей Харускі. Старонка 11.

Камуністы кветкі клалі

Што падабаеца ў камуністах, дык гэта іх аптымізм. Штогод яны знаходзяць тэндэнцыі, якія сведчаць, што перамога сацыялізму непазбежная. 7 лістапада ў Менску. Эпартаж Зымітра Панкаўца. Старонка 6.

Псыха-панка-гранджа-метал-хард

Як выхаваць рок-зорку? Пра праект «Рок-школа» піша Павал Касцюковіч. Старонка 7.

Дыскаграфія

Дарафеева, Tanin Jazz, Рэзбітае сэрца пацана, Макс Лорэнс. Старонка 8.

Прывід дэвальвацыі

Расяя наважылася на паўзучую дэвальвацыю нацыянальнай валюты. Беларускія эканамісты не выключаюць падобнага сценару і ў нашай краіне. Старонка 4.

Штучнае ўтриманне курсу рубля скарачае валютныя рэзэрвы краіны.

Крэдыты: браць ці ня браць

Шэраг беларускіх банкаў прыпыніў на няўзіміт час выдачу крэдытаў, адначасова падвысіўшы стаўкі. Эксперыты папярэджаюць грамадзянам пра рызык банкрутства і раптъ звярнуцца да дэпазытатаў.

Так, «Абсалютбанку» і «Сомбельбанку» практычна прыпынілі выдачу спажывецкіх крэдытаў. Пры гэтым заяўкі разглядаюцца, але тэрміны выдачы крэдытаў застаюцца нявызначанымі. «Белгазпрамбанку» не выдае пакуль крэдытаў на нерухомасць і аўто, а «Белагазпрамбанку» часова спыніў выдачу валютных крэдытаў на жыўлі. «Белзынешканомбанку» не выдае валютных крэдытаў увогуле. «Беларусбанк» выдае валютныя крэдыты на спажывецкія мэты толькі на картках, «Трастбанку», наадварот, не выдае крэдыты ў долях на картку.

Банкі «Масква—Менск» і «BelSwissBank» абмежавалі максымальная сумы па крэдытах, што выдаюцца на картку. Максымальная сумы валютных крэдытаў скарачілі больш чым у 7 разоў, крэдытам на жыўлі — у 3—5 разоў.

Абмежаваў максымальная сумы па крэдытах і «Прыбранку». Крэдыты на жыўлі і аўтакрэдытаванне ціпер абмежоўваюцца сумай у \$35 тыс. Раней у залежнасці ад крэдытнай праграмы крэдыты на жыўлі сягали ад 30 да 150 тыс. доляраў.

У некаторых банках павялічыліся тэрміны разгляду і выдачы крэдытаў, як, напрыклад, у «БПБ-Банку» і «Белрасбанку».

У шэрагу банкаў стаўкі па валютных крэдытах практычна падвойліліся з блёўымі, а месцамі і перавысілі іх.

Працяг на старонцы 4.

КАМЭНТАР

А іначай ты
банкрут, Абама!

Піша Аляксандар Класкоўскі.

Лорд Бэл спраўна паставіла ў Менск карэспандэнтаў салідных выданій «адтуль». Гэтым разам — з Wall Street Journal. Сам выбар сведчыць, што Лукашэнку хапалася б замірыца са Штатамі. Але так, каб нічым асабліва не ахвяраваць.

Афіцыйны лідэр выкліаў свае пажаданы ў фірмавай манэры. Завочна прачытаў бізнесаму краініку ЗІША маленьку лекцыю на тэму адзінства слова і справы: «Калі ён хоць у чым-небудзе адыйце ад абыянняў, значыць, ён палітычны банкрут. Паабязаў — выконваі. Калі сёняня нешта не атрымалася, то ідзі і тумачы, чаму гэта не атрымалася і калі ты гэта зробиш заўтра».

Момант для інтэрв'ю выбраны ўдала. У Абамы да беларускага пытання япчэ ня хутка руки дойдуць. А менская калега ўжо выкліаў умовы і такім чынам атрымала пыхальчыны выйгрышы ў ваках электрапатру. Ціпер, калі нармализацыя ня выйдзе, можна будзе сказаць: не паслухай гаспадар Белага дома разумнымі парадаў, не паціснуў працягнутай рукі!

Так, Абама прыйшоў на лёунгах пераменаў, у тым ліку і ў замежнай палітыцы. Ён можа выявіць пуз'оную гнуктасць у беларускім пытанні. Аднак прырэзы ў дачыненіях з Вашиントонам кацака чіяжка.

«Мы павінны вярнуцца да таго этапу, якісць, якія былі да крызісу», — стаўці рамкавую ўмову Лукашэнка. Гэта можна разумець і так: спачатку скасуіце эканамічныя санкцыі супраць «Белнафтакім», праз якія і разгрэзлася дыпляматычная вайна.

Амерыцы ж важныя хоць сымбалічныя саступкі ў сакральных сферах дэмакратыі ды правоў чалавека. Штаты значна меней, чым Эўропа, злытаваныя ў Беларусько-еканамічную адпаведна, меншыя і інтэнсіўней да «прагматычнага дыялогу».

Як назначае палітолят Андрэй Фёдароў, ступені саступак патрабаванням ЗІША залежыць ад таго, наколькі моцна закране Беларусь крызіс.

Паколькі прэм'ер Сідорскі кажа пра яго сымптомы насыпрак устаноўцы прэзыдэнта, што крызіс у нас, маўляй, няма і ня будзе, — то справа, мусіць, сур'ёзна. Рэсел ўжо маральна рыхтуешца да дэвальвацыі свайго рубля. Тут нам і гукненца «братьяня інтарэцыі».

Карацей паслухае Абама ці не, а трэцідзінна піяраўская задачамінім выкананія. Мэсэдж дышынтуно, рэзвране у бок Масквы і ўражанье на ўласны электрапатр: во як «бацька» іхнага маладога прэзыдэнта розуму навучае!

У Купалаўскім будзе
НОВЫ ДЫРЭКТАР

Паводле неафіцыйнай інфармацыі, экс-дэпутатка палаты прадстаўнікоў Натальля Аўдзееўа можа стаць дырэкторкай Купалаўскага тэатру, зъмяніўшы Мікалай Кірчэнку.

Афіцыйных загадаў аб зальнені дырэктара і прызначэнні новага пакуль німа. Але Мікалай Кірчэнка ў гутарцы з карэспандэнтам «НН» не хаваў, што сышодзіць у адстаўку: «Я даўно гэтага хачэў, бо адчуваў, што не могу спалучыць працу дырэктара і дзейнага актара тэатру. І гэта было відома ўсім задоўга да кастрычніцкага крызысу. Канечне, я бару частку віны за творчы крызіс на сябе, але крызіс, які напаткай тэатар, — творчы, а не адміністратыўны, а пасада гэнды-директара адміністратыўная».

Нагадаем, у кастрычніку ў гэтай штурмавай скандале. Нагодай стаў сход, які адбыўся пасля зрыву аднаго зі спектаклю акторам Алегам Гарбузам. Гутарка на сходзе перайшла на агульны становішча: акторы абвінавацілі кіраўніцтва ў застоі, зашмат спектакляў, замала якасці. Пасада мастацкага кіраўніка тэатру была прапанавана рэжысёру Мікалаю Пінгіні, але ягоныя ўмовы былі неімплементаваны для дырэкцыі.

Аляксей Стрэльнікай, тэатральны крытык, кажа, што генэральны дырэктор фармальна ня мae права ўмешвашца ў творчы працэс, напрыклад выбіраць п'есы, але пасада ўсё адно ўльльвавая. Гендэрэктар здолыў ўзьдзесінічаць на раашэнні мастацкага кіраўніка апасродкована.

Сама Натальля Аўдзееўа пакуль ад камэнтароў адмаўляеца. Магчыма новая кіраўнічка Купалаўскага тэатру, нарадзілася ў

Натальля Аўдзееўа два тэрміны была дэпутатам палаты прадстаўнікоў.

1957 г. у Магілёве, скончыла Магілёўскі пединститут і Беларускі ўніверсітэт культуры. Паводле аддукцыі Н. Аўдзееўа настайшыя расейскай мовы і літаратуры, культпрасыветработнік і рэжысёр сцягітаў. Яна працавала сакратаром Цэнтральнага райкаму ЛКСМБ Магілёва, інструктарам аддзелу пропаганды і агітацыі райкаму КПБ, загадчыцай аддзелам культуры гарвыканкаму, мастацкай кіраўнічкай-дырэкторкай

абласнога тэатру лялек, намесніцай старшыні Магілёўскага гарвыканкаму. Яна два тэрміны была дэпутаткай палаты прадстаўнікоў, і двойчы прызначалася намесніцай старшыні камісіі па аддукцыі, культуры, науках і наукоўца-тэхнічным прагрэсе. Па выніках верасенёўскіх выбараў на трапіла у палату.

Павал Касцюковіч,
з вікарыйстваннем
матэрыялу з belmy.info

НАВІНЫ СЕРАДЫ

Курапацкім вандалам
пагражае ад трох гадоў
да дванаццаці

Бараўлянскі аддзел Менскага РУУС пачаў крымінальную справу адносна двух маладзеняў, затрыманых у Курапацкім лесе 1 лістапада. Яны падазраюцца ў зыпіччыні крыжоў. Справа распачатая паводле артыкулу 344 (наўмыснае пашкоджанне гісторыка-культурных капітоўнасцяў). Паводле гэтага артыкулу прадсуджана пакараньне пазбуйнання волі ад трох да дванаццаці гадоў.

Ярмошыну — у Эўропу

Герт Арэнс, кіраўнік націяльніка АБСЭ на парламэнцкіх выбарах у Беларусі, заявіў, што старшыня Цэнтральнай выбарчай камісіі Лідзія Ярмошына павінна быць выключаная зь сыслу невызывных у Эўропаў з асобай. Паводле Арэнса, на прапаніўлівія пакідаць Ярмошыну ў гэтым сысле, калі Лукашэнка, чые інструкцыі яна выконвае, выключаны з яго.

На сایце «Белсату» з'явіўся
архіў

Незалежны тэлеканал «Белсат» разымисціў на сваім сایце архіў тэлепраграмаў, многія з якіх пры адуцнасці сёняня ў краіне свабоды слова з'яўляюцца ўнікальнымі. Зараз на сایце www.belsat.eu можна праглядзець архіў навіновай праграмы «Аб'ектыў», а таксама ўсіх тэлепраграмаў, якія выпускаюцца каналам, уключаючы грамадзка-палітычнае ток-шоў «Форум» і праграму «Госьці на «Белсате».

Euronews здымаета рэкламны ролік пра Беларусь

«Наведай найстарэйшы запаведны лес Эўропы — рэкламны ролік з таким слоганам здымаета для Беларусі тэлеканал Euronews. Чакаеца, што сюжэт будзе трансляваны на тэлеканале па злотага.

АГ; «Мы», радыё «Свабода»

Крэдыт з хвіліны
на хвіліну

Беларусь чакае раашэння Міжнароднага валютнага фонду на ўсіх выдзяленнях кредиту па \$2 млрд. у найбліжэйшы час.

Пра гэта 12 лістапада на прэс-кіферэнцыі па выніках паседжання кіраўнікі урадаў Беларусі і Латвіі паведаміў прэм'ер-міністар Сяргей Сідорскі.

«На мінўшыя тдні мы накіравалі пакет дакументаў у МВФ. Экспрэты гэтай арганізацыі паставіліся зычліва да нашай прапановы. Мы чакам іх раашэння ў найбліжэйшы час», — сказаў прэм'ер.

Сяргей Сідорскі нагадаў, што Беларусь з'яўлялася ў МВФ наконт выдзялення кредиту на суму \$2 млрд. для гарантавання «падушкі бяспекі» для беларускай эканомікі, якая застаецца адкрытай. Сусъветы фінансавы крызіс адбываецца на працы фінансавай систэмы ў Эўропаў. Краіна Балтавіі ды іншых, з якімі гандлюе наша краіна.

«Безумоўна, для нашых экспартных паставак важна забясьпечваць працплаты. На жаль, шэраг кампаній, якія працујуць з беларускім экспарцерамі, даюць растрэміноўку

плацижоў да 180 дзён, а гэта значна вымывае абаронтынны сродкі прадпрыемстваў», — дадаў ён.

Кіраўнік ураду таксама паведаміў, што перад Беларусью не адчувае сур'ёзны ўльльвава ў сусъветнага фінансавага крызісу, аднак «на душку бяспекі для нас быўа ў своечасова».

Тым часам МВФ адклук рашынне аб падастаўленні кредиту ў 2 млрд. доляраў Ісляндыі. Апініуішыся на мякіх банкруштаў у выніку сусъветнага фінансавага крызісу, краіна дамовілася пра атрыманыне кредиту ўжэц 12 кастрычніка, але рада дырэктараў МВФ так і не ўхваліла яго выдачу.

Паўлічэнка пайшоў
на павышэнне

Пры канцы кастрычніка Дзмітрыя Паўлічэнка быў прызначаны на пасаду намесніка камандзіра корпусу аховы грамадзкага парадку ўнутраных войск МУС па баявой падрыхтоўцы.

Загад пра прызначэнне падпісай міністар унутраных спраў Уладзімір Навумава. Ноўвая пасада фармальна з'яўляецца больш высокай, чым камандзір брыгады.

Як паведамілі ў МУС, літаральна днём у брыгаде, якой раней камандаваў палкоўнік Паўлючэнка, той паводле традыцый «разъвітаўся з баявым сынагам і асабовым складам брыгады».

Кандаліза Райс — самая
гламурная жанчына году

Дзяржаўны сакратар ЗША Кандаліза Райс, аўстралийская акторка Ніколь Кілман і смескі дзяячынка Нуджуд Алі, якая парушыла законы племені, каб атрымаць развод, называныя часопісам Glamour «самымі гламурнымі жанчынамі году».

Кандаліза Райс «пастаўіла жаноче пытанне на пэрздні плян амерыканскай жаночай палітыкі», — напісаў часопіс, прысьвечаны модзе і жыццю знамітасцяў.

Часопіс таксама прысудзіў сваю прэмію ў сферы правоў чалавека адвалкавіту Шадэ Насэр ды падачнай Нуджуд Алі. Заручаная ў 10 гадоў, Алі з дапамогай Насэр пачала судовы працэс, на якім пазыўнікі дамагалі гісторычнага для Еўропы разводу. «Алі ды Насэр сваёй разумасцю выратавалі іншых маленікі дзяўчынкі ад рараніх шлюбў», — піша Glamour.

АГ, БЕЛТА, «Народная воля»

КГБ асадзілі назад

Як піша ў сваім блогу гарадзенскі журналіст Анджеі Пачобут, гарадзенец Анджеі Пісальнік дням атрымаў афіцыйную панеру з суду Каstryчніцкага раёну Горадні пра тое, што справа пра «экстрэмісцкі» нумар «Глосу з-над Немна» застанешца без разгляду.

З усіх магчымасцяў спынення гэтай скандальнай справы — занадта вялікі рознанс, які пры сэнняшнім раскладзе не патрэбны — улады выбіралі найпрасцейшы. Маўліў, неправільна напісаная позва.

Генерал-маёру і начальніку УКДБ па Гарадзенскай вобласці Ігору Пятровічу Сяргеенку плюнулі

ў твар, кіп'я аўтар росчубот.livejournal.com.

Адначасова з «Глосам» мусіл прызнаць экстремізм і масы іншых выданняў, у тым ліку перадвыборных, 2006 годзе, у літкі Мілінкевіча, кнігі Севірьніца... Аднак гбоўшоу «асадзілі назад». Нават расшэнне Івейскага раённага суду, што па першым пазове з ГБ прызнаў экстремізмам абсалютна звычайны нумар газеты «Свабода», гарадзенскі абласны суд скасаваў і вярнуў на пераразгляд. Ліберальціцы ідзе!.. І «абаронцы дзіржавага ладу», і «судзьдзі» яшчэ раз паказалі, што іхны закон як дышла.

МВ

Мітрапаліт Кандрусеўч асьцярожна раскрытыкаў улады

10 лістапада — першая гадавіна кананічнага ўступлення на пасаду мітрапаліта Менска-Магілёўскага арцыбіскупа Тадэвуша Кандрусеўчы. З эгэтага нарады была скіпана прэс-канферэнцыя, дзе съявітар падзяліўся дасліднімі і ніяўчымі беларускага Каталіцкага Касцёлу за гэты час, а таксама крху расказаў пра далейшыя пляны.

Ці не ўпершыню з моманту ўступлення на пасаду мітрапаліта Тадэвуш Кандрусеўч асьцярожна раскрытыкаў дзеяньні ўладаў. «Касцёл сёняння ў цяжкай сітуацыі. У Менска-Магілёўскай дыяцэзіі мы маєм 110 парафій, але толькі калі 90 касцельных будынкаў. Нялягка атрымаць дазвол на рэгістрацыю, дазвол на будаўніцтва храму. Часамі адказы абсалютна незразумелыя. Кажуць, што ў парафіі мала вернікаў», — гаворыць Т.Кандрусеўч.

Мітрапаліт звяртае ўвагу на складанасць з колькасцю съявітароў. На сёняння ў дыяцэзіі прыкладна сто ксяндзоў. Дзяльне траціны звязлуюцца грамадзянамі Беларусі, траціна — замежнікі. На думку Кандрусеўчы, эта вельмі мала, каб весьці паўнавартасную душпастарскую дзеяньнісць. Некалькі крытычных словаў было сказана наконт таго, што ў краіне не дазваляюць надалей прыяжджаць съявітарам з-за мяжы.

«На працягу 70 гадоў мы быўлі пазбаўлены ўласнай духоўнай сімінарні. Нам кажуць, каб набіралі болей у тия сымінарні, што маєм сёняння. Мы прымем усіх, хто прыйдзе і хто гатовы стаць съявітаром. У сэнняшніх сусветных працэсах вельмі цяжка абысціся выключна сваімі сіламі. Паглядзіце, хто трэніруе зборны Беларусі па футболе і хакеі, — замежнікі. Мне здаецца, што тут добрым прыкладаммага бывае Афрыка, дзе раней амаль усе съявітары і біскупы былі белыя, а ціпер на іх месца прыйшлі місцоў. Эта ўсё затрымлівае духоўнае адраджэнне. Эта важна ва ўмовах разрывіцца сізтама, у прыродзе я можа быць вакууму і наша месца зойміць іншыя», — кажа арцыбіскуп.

Тадэвуш Кандрусеўч адзначаў, што ў сэнняшнім сівеце мала хто ведзе пра Каталіцкі Касцёл у Беларусі. З этай пашырэнныя ведаў пра каталіцкае жыццё ў нашай

краіне кіраунік Менска-Магілёўскай дыяцэзіі цягам году наведваў мноства міжнародных канферэнцый і сэмінараў. На наступным тыдні арцыбіскупу накіруеца ў Лос-Анджэлес.

Са становчых тэндэнцыяў была адзначана праца выдавецтва «Pro Christo», якое штагам году выпускалі 26 выданняў — рэлігійных, малітўнікаў, наўуковых, мастацкіх. Тадэвуш Кандрусеўч хадзеў бы, каб у Касцёла з'явілася нейкое пэрыядычнае выданне, якое б выходзіла хама ћаз на два тыдні, а найлепей — штогодзень.

На сёняння вядзенне пераклад на беларускую мову дакументаў Другога Ватыканскага Сабора, паводле якога і жыве Касцёл. Кандрусеўч кажа, што эта адна з першасных задач.

Былі высока ацэнены арганізацыя сакавіцкага таемству паміж Менскам і Ватыканам, а таксама каталіцкія дні моладзі, што прайшлі летам у Іваніцы, паралельна з сусветнымі, што адбываліся ў далёкім Сыдні.

Кандрусеўч кажа, што Каталіцкі Касцёл стараецца весьці дыялог з прадстаўнікамі іншых канфесій — праваслаўнымі, юдэім, мусульманамі. Для эгетага таксама было праведзена шэраг сумесных мерапрыемстваў.

Најбольш значнай падзеі году мітрапаліт называў візиту ў Беларусь кардынала Бэртонэ. Менавіта тады Лукашэнка перадаў запрашэнне ў Беларусь Бэнэдыкту XVI. Кандрусеўч кажа, што супракаўся з папам 29 чэрвеня і тады ён сказаў, што наведае Беларусь, калі «Бог дазволіць».

Німа пакуль піякай яснасці і адноса таго, калі будзе заключны канкардат паміж афіцыйным Менскам і Ватыканам. Кандрусеўч наконт эгетага пытання папрасіў дзяліць з'яўрніцу да нунцыя.

Сярод плянай на будучынно арцыбіскуп адзначаў, што будзе здысяніць кананічную візітатку ў парафіі свайго дыяцэзіі. Падчас такіх візітў, якія робяцца раз на піць гадоў, кожны прабашч мусіць дасць справадчу адноса дзейнасці свайго парафіі. Таксама кожны біскуп мусіць зрабіць падобную справадчу папу Рымскому. Кандрусеўч кажа, што таксама можа адбыцца ў канцы 2009 году.

Змінер
Панкавец

Мілінкевіч і Шушкевіч на балі презыдэнтаў

Лідэр «Руху „За свабоду“» Аляксандар Мілінкевіч, а таксама старшыня БСДГ Станіслаў Шушкевіч узялі ўдзел ва ўрачыстым сівяткаванні 90-годзьдзя незалежнасці Польшчы.

На баль, арганізаваны прэзыдэнтам Польшчы Лехам Качынскім, быў запрошаны прэзыдэнт і прам'-

кіраунік ўрадаў 55 краінай (эршты, далёка ни ўсе адказалі згодай), агульная колькасць гасцей склала паўтары тысячы чалавек.

Удзел ва ўрачыстасцях узялі прэзыдэнты Літвы, Латвіі, Эстоніі, Вугоршчыны, Грузіі і Харватыі. У Варшаву таксама прыехалі канцлерка Германіі і прэм'

ер-міністар Чехіі.

Быў заўважаны на сівяткаванні і пасол Беларусі Павал Латушка, місія якога ў Польшчы падыходзіцца да завяршэння. Аляксандра Лукашэнка на сівяткаванні ў польскую сталіцу нікто не запрашаш.

ЗП

СЪЦІСЛА

Дзяды ў Лошыцы

Некалькі дзясяткаў чалавек узялі ўдзел у санкцыянованым шэсці ў Менску ад Палацу культуры камвольнага камбінату да Лошыцкага яру, дзе ў 30-я гады минулага стагодзьдзя праводзіліся масавыя расстрэлы ніжніх людзей. Раней у Лошыцкім яры пабывалі сябры Партыі БНФ.

Зэльцэр будзе сядзець у Магілёве

Амэрыканскі грамадзянін Эмануіл Зэльцэр будзе

адбываць пакаранье ў магілёўскай каленіі агульнага рэжыму, я ягоную сакратарку Ўладзіміру Функ адправіць у жаночую каленію ў Гомелі.

Суд пад Каляды

Крымінальную справу супраць моладзевага актыўіста Аляксандра Баразенка, апошніга фігуранта ў «справе 14-ці», перадаў ў суд Аляксандар ад 27 каstryчніка знаходзіцца ў менскім съедчым ізялітары. Судзіць

Аляксандра Баразенку будзе судзьдзя Цэнтральнага суду Менску Валеры Есьман.

Новы кіраунік ДАІ

Абавязкі начальніка ўпраўлення Дзяржаўнай інспекцыі МУС Беларусі выконвае Васіль Бульянкоў, які раней узначальваў менскую ДАІ. Аляксандар Мендзелеў, які ўзначальваў гэту службу з пачатку 2006 года, адхілены ад змінайнай пасады. Гэта магло адбыцца паўтара

месяцы таму, аднак стала вядома толькі цяпер. «Арганізацыя асьветы на ўсіх узроўнях — задача, з якой я ні спрэвілася ранейшое кірауніцтва ДАІ, за што я начальнік і быў адхілены ад пасады», — сказаў У.Навумаў.

«Борисовскія новості» атрымалі папярэджанье

Недзяржаўная рэгіянальная газета «Борисовскія новості» 11 лістапада атрымала папярэджанье ад

Міністэрства інфармацыі. Падставай для санкцыі стаў артыкул «Бал сатаны, или трэтье прышествие Гумінскага» (нумар «БН» ад 02.10.2008 г.). У публікацыі, прысывачанай вынікам парламенцкіх выбараў у Барысаўскай выбарчай акрузе № 62, расказвалася пра верагодныя парушэнні на выбарчых участках.

У Партыі БНФ ужо 10 кандыдатаў на пасаду прэзыдэнта

На сёняння ў ліку

предэндэнтў значаща: Сяргей Антусевіч (Горадня), Ігар Лялькоў (Менск), Аляксандар Мех (Кобрын), Іван Шэга (Слонім), Сяргей Мальчык (Горадня), Рыгор Каастусёў (Магілёў), Зміцер Саладей (Магілёў). Сярод кандыдатаў ёсьць таксама адна жанчына — гэта паэтка Лера Сом (Полацак). У сьпіс увайшоў і старшыня партыі Лявон Баршчэўскі, а таксама ягоны першы намеснік Вінцук Вячорка.

СП, МБ, ЗП; БелаПАН, gazetaby.com

Прывід дэвальвацыі

Расея наважылася на пайзучую дэвальвацыю нацыянальнай валюты. Беларускія эканамісты не выключаюць падобнага сценару ў нашай краіне.

У мінулы чацвер ад аднаго з сталічных банкаў звязалася інфармацыя пра намер Нацбанку разава абясцэніць беларускі рубель. У прэсавай службе Нацбанку гэтая

чуткі не пачувердзілі: «Нікага абавалу на будзе. Сытуацыя не выходзіць за рамкі прагнозавых паказчыкаў. Дэвальвацыя рубля ў нязначных памерах адбываецца штодня, але пра сур'ёзны памер гаворка не вядзеца». У той самы дзень стала вядома, што Нацбанк абмежаваў аўтаматичныя купілі банкамі валюты на Беларускай валютно-фондавай біржы, а таксама пачаў збирэць інфармацыю пра мэты набыцця валюты банкамі для рэзыдэнтаў краіны на пазабіржавым рынку.

11 лістапада расейскія СМІ распаўсюдзілі інфармацыю пра то, што Цэнтральны банк Расеі не выключае аслабленнія рубля, бо падтрымка нацыянальнай валюты скарачае валютныя рэзэрвы краіны. Толькі ў мінулым месяцы на гэтыя мэты было выдаткована \$72,2 млрд.

Свае валюты ўжо дэвалівалі на 20% Украіна, Ісляндыйя, Вугоршчына — краіны, якія аказалася з самымі хісткімі фінансавымі систэмамі. Па ўкраінскай эканоміцы ўдарыла падзельне попыту на метал

— асноўны артыкул украінскага экспарту. Ісляндзкую круну паваліў банкаўскі крах, а вугорцы папросту даўно жылі не па сродках. У той жа час пакуль стабільна трываючыя Польшча, Літва, Латвія.

Эканаміст Аляксандар Чубрык мяркуе, што пытанне дэвальвацыі нацыянальнай валюты, з якім сутыкнулася Расея, актуальнае і для Беларусі. На ягоную думку, дэвальвацыі не пазыбенгунуць у выпадку, калі Беларусь не атрымае \$2 млрд крэдыту ад МВФ альбо іншага краіны. У такім разе нашу краіну чакае банкаўскі краіс. І тут толькі ад дзеянняў Нацбанку залежыць, як будзе разызвіваша сітуацыя. У tym ліку гэта датычыць і межаў аслабленнія рубля. Пакуль жа, кажа эканаміст, дакладных прагнозаў чакаць ня варта.

Сямён Печанко

Крэдыты: браць ці ня браць

Працяг са старонкі I.

Што ў такой сітуацыі раяць эканамісты? Аглядальнік газеты «Беларусь и рынок» Уладзімер Тарасаў перасыпрае ад спрабаў атрымаць крэдыт у сέйнішніх варуниках.

Найперш усё больш актуальнай робіцца пагроза страты крэдытаўрымальнікам, працы або зынажыння заробкай, што зробіць немагчымым выплату па краідзе. Па-другое, існуе пагроза що страты сродкаў з-за зынажыння каны залогу. У такім выпадку банк, які выдаў крэдыт, можа запатрабаваць дадатковых гаран-

тыяў або павялічыць памер выплаты. У выпадку, калі ад крэдыта адмовіцца немагчыма, эканаміст раяць браць яго ў той вайдоце, у якой чалавек атрымлівае прыбылкі.

Калі з крэдытаўтамі спэцыялісты раяць пачакаць, то для дэпазыту, кажуць яны, — самы час. Тут пайстает пытанне выбараў валюты. У Тарасаў нагадвае пра стандартны ў такіх выпадках варыянт — фармаванне партфэлю дэпазыту з розных валютаў. На набыццце нерухомасці варта адкладаць у доляхах, бо цэны на кватэры ў Беларусі указаваючы менавіта ў іх.

Паводле infobank.by і «Беларусь и рынок»

Чарговае падвышэнне стаўкі рэфинансаванья

З 12 лістапада стаўка рэфинансавання вырасла на 0,25 прагнітага пункту, да 11% гадавых. Робіцца гэта «дзеля павышэння даходнасці апчаджэння ў нацыянальнай валюце і далейшага ўмадзання фінансавай стабільнасці», заявілі ў Нацбанку. Гіпотэчніца ад гэтага выйграюць уласнікі дэпозытаў, прывязаныя да стаўкі рэфинансавання. Прайграюць атрымальнікі прывязаных да гэтай стаўкі краідзетаў.

Банк установіўлаючыя сваю стаўку, арыентуючыся на стаўку рэфинансавання і дадаючы свае прагніты. У нашым выпадку, на тле сусветнага краізісу, гэта занавочнічае ад 6% да 15%.

Апошні раз Нацбанк павышаў стаўку рэфинансавання на 0,25 прагнітага пункту менш чым месец назад. 15 кастрычніка стаўка рэфинансавання была падвышаная да 10,75% гадавых.

Тым часам уліковая стаўка ў ЗША была, наадварот, зліжаная да 1%. Банк Англіі рэзка скараціў уліковую стаўку з 4,5% да 3% — спрабуючы тымы самыя стымуляваць рост эканомікі. Гэта самая нізкая базавая прагнітная стаўка ў Брытаніі з 1955 г. Прайда, брытанскія банкі адмаўляюцца панижаць прагніты. Цэнтральны ўрэйскі банк таксама панізіў сваю стаўку — з 3,75% да 3,25%.

АГ

«Газпром»: Страты кампенсуюць за кошт Беларусі да Украіны

«Газпром» скараціў пастаўкі газу ў Еўропу на 8,3% па парадынным з аналігічным перыядам минулага года. Аб'ем закупак скараціўся на 11,7% асноўных пакупнікаў — Нямеччына, Італія да Турцыя. Іх не задаволіла падвышэнне цэнзу з 1 кастрычніка да \$460—520 за тысячу кубаметраў.

Асноўныя страты

манаполія прагназуе ў наступным годзе і звязае іх з зынажыннем цэнзу да \$360—400 за кубаметр.

Недадртываныя прыбылкі манаполія разылчывае кампенсаваць за контрактадаў 22 млрд кубу газу Беларусі і 55 млрд Украіне па \$200 і \$250—400 за кубаметр адвядзеніем.

Horizon Capital: рыхтуюцца інвеставаць у беларускую эканоміку

Інвесткампанія Horizon Capital сфармавала новы фонд \$390 млн для наўстроўстваў інвестыцый ў кампаніі Беларусі, Украіны і Малдовы —

Emerging Europe Growth Fund II, LP (EEGF II)

Наўстроўстваў пастаўленыя ліцэціаў вытворчых прымесловых і спажывецкіх тавараў і послуг, а таксама фінансавыя установы. Варты азначаныя што фонду EEGF належыць 33,6% акцый Менскага транзыгнага банку (МТБ).

Лукашэнка падпісаў указ пра прыватызацыю некаторых УП

Указ № 605 «Пра некаторыя пытанні прыватызацыі распубліканскіх ўнітарных прадпрыемстваў» вызначыў пералік РУП, пры пераўтварэнні якіх у адкрытыя акцыянерныя таварыстывыя належныя дзяржаве акцыі на будучы падзяліць продажу на льготных умовах і амену на іменныя прыватызацыйныя чэкі «Маёмасць». У сістэме

трапілі найбольш эканамічна значныя для краіны прадпрыемствы: Міністэрства сельскай гospodarki, Міністэрства ўнутраных спраў, Беларускага дзяржавнага кантролю на нафтэ і хіміі, якія заходзяцца ў распубліканскай уласнасці, уключаныя ў план прыватызацыі на 2008—2010 г.

Кіраўнік «Растэхналёгіі» ў Менску

Беларусь мае намеры захоўваць устойлівыя каагерацыйныя сувязі з буйных беларускіх заводаў і наўукова-вытворчых аўтаданеніяў з прадпрыемствамі «Растэхналёгіі», назначыў Лукашэнка ў часе сустэречніцтва з краіпушком найбуйнейшай расейскай карпарацыі Саргес Чэмезавым. «Для нас, напрыклад, вельмі цікавы МАЗ, Менскі завод колавых цягачоў», — сказаў у сваю чаргу Чэмезав.

Ханеццаў баставаць сумесную вытворчасць, але не для таго, каб канкуруваць паміж сабою на агульнім рynку, а разымяркоўваць яго, каб мы могімі канкуруваць з єўрапейскімі, амерыканскімі, кітайскімі кампаніямі».

Карпарацыя «Растэхналёгіі» або яドноўвае 400 прадпрыемств — ад мэталургіі, плякага машынабудавання, хіміі да авія- і прыборабудавання.

Бэнзін не патаньне

І гэта нягледзячы на тое, што нафта за апошнія месяцы патаныела амаль

удвая. Паводле інфармацыі агенцтва ПРАЙМ-ТАСС, такая магчымасць разглядалася ўрадам, але была адхіленая. Бы гэта нібыта непазыбежнае прывяло б да перагляду памеру дзяржаўных субсыдый для нафтапрацэсароў

кампаній. У Літве за апошнія месяцы бэнзін АІ-95 патаныў на падзітура разу і капітуе калі 90 ёўрапейцам. Для парадынных: у Беларусі гэтую кштупу літар 92-га бензіну. Нязначна, але патаные бензін у Расеi.

Платвіскі ўрад праанализаваў Parex Banka

Кантрольны пакет (51%) другога па величыні літаскага банку абышоўся ў 3,56 ёўра. Гры гэтага ўраду даводзілася выбраць — або дапусцыць банкрупту банку, або падрымашь фінансавую систому. Банкрупту абышоўся б падаткаплатнікам прыкладна ў 1,5 млрд даляраў. «Парэкс»

з'яўляецца найбуйнейшым балтыйскім банкам, які не належыць заходзячым ўладальніку. Ён мае свае філіі і представіцціўцы ў

пяцінаццаці краінах сьвету — ад Узбекістану да Брытаніі. Першасвята замежнае прадстаўніцтва Царкоўнай архітэктурнай у Беларусі ў 1993 г. Акрамя таго ў Менску дзеўнічае лізингавая кампанія банку.

У апошнія гады банк разортваў сваю дзейнасць на Захадзе, прыблізаваючы людзей высокім адсоткам па ўкладках. Актыўы банка складаюць 4,3 мільярды ёўра.

Польшчу чакае пераразмеркаванье інвестыцыяў

Як прагназуе Польскае агенцтва інфармацыі і замежных інвестыцыяў, замежныя капірорны перастаңу ў будаваньі Польчицы новыя фабрыкі. Інвестары ўсе ахвотней паглядаюць на рынок паслуг. Гэтаму спрыяе найбуйнейшы польскі гаспадаркі, які ўсе часцей аддае перавагу гэтаму рынку.

СП, СВ; паводле «Каммерсанц», БЕЛТА, БелПАН, Салідарнасць, Rzecznopolska

Агароднае пудзіла маркі «Іскандэр»

Піша Аляксандар Класкоўскі.

Гэтыя «Іскандэры» сталі ўжо найкім універсальным пудзілам. Вось і ціпер на пасыя заяваў дырэктара па асабітных даручэннях расейскага «Расабаронікспарту» Мікалая Дземідзюка ўзб-ресурсы застракацелі панічнымі загалоўкамі, што тых «Іскандэры» могуць зьявіцца і ў Беларусі.

Дык я ня могуць, а зьявіцца абавязкова! Калі толькі беларускія кіраўніцтва не рассабачыцца з Масквой учэцэнт. Рэч у тым, што адпаведнае пераўбраеніе нашай 465-й ракетнай брыгады пад Асіповічамі даўно заплянаванае. Арыенціровачны тэрмін: 2015—2020 гады.

Але — увага! — гэта будуть ужо беларускія «Іскандэры», куплены ў расейцаў. Пад беларускім камандаваннем.

Прычым экспартная мадыфікацыя б'є толькі на 280 км. Да радара ў Чэхіі з іх не дастрашліш (ды і ды папольскіх шахтаў з супрацьракетамі, байдай, таксама), нават калі туго

брыйгаду перакінуць пад Берасьце.

Звязваць плянавася пераўбраеніе беларускага войска з ідэй славутага «асымэтрычнага адказу» Масквы на амэрыканскую сыштуму супрацьракетнай абарони — вілікай націжкай. Гэтая тэма выкарыстоўваецца найперш з дзеялі палітычных спэкуляцый.

Яшчэ больш. У выпадку зь сувязкімі заявамі Дземідзюка, дырэктара па асабітных даручэннях «Расабаронікспарту», атрымаўся клясычны сапсанавы тэлефон. Той, наадворт, даводзіць, што замежныя партнёры пачынуць атрымліваць «Іскандэры» з затрымкай, бо спачатку трэба ў камплектаваць імі расейскай войскі. Кажуць, ціпер усе наяўныя комплексы згэта глыбіні кінутыя на грузінскі напрамак. Ды і ўговуле той «Іскандэр» яшчэ сырый, не даведзены да ладу.

Карацей, апраўданыне прадстаўнікі расейскай «баронкі» высілкамі журналістаў ператварыліся ў пагрозу.

Ну а ягоную заяву, што ў Беларусі можа зьявіцца расейская брыгада супрацьпаветранай абароны, наш вайсковы экспэрт Аляксандар Алесін лічыць і ўговуле надта сумнёўнай. Ен кажа: нават пры адзінай сыштуме СПА такай патрэбы няма. Болей лягчына ўзорбіць навейшымі сродкамі беларускай часткі. З расейскай жа брыгадай многа тлуму і ў юрыдычным сэнсе: трэба ж надаць нейкі статус. Ствараць у нас замежную вайсковую базу, ці як?

На думку Алесіна, тэрмінова перакінца расейской брыгады могуць хіба ў форс-мажорных варунках. Ну, напрыклад, каб тэрмінова закрыць украінскі напрамак, калі Кіеў надта ўжо рэзка пойдзе ў НАТА. Але і тады яшчэ вялікае пытаныне, ці захоча Аляксандар Лукашэнка пісаваць дачыненны з пайднёўшымі суседзямі. Кладучы руку на сэрца, натаўскі трэнд Украіны — гэты выключна крамлёўскі галаўны бол.

Так, раней беларускі афіцыйны лідэр заявіў журналісту Wall Street Journal, што Беларусь

абсалютна падтрымлівае Расею ў яе адзінкавых дзесяніх у адказ на размышчэнне амэрыканскіх систэм супрацьракетнай абароны ў Чэхіі і Польшчы. Але гаворка ішла пра выключна расейскія заходы — магчыма размышчэнне «Іскандэраў» у калінінградскім анклаве.

Гэты рэзванс у бок Крамлю рэальна нічога не каштуе і разам з тым ня лішні напірэдадні цікілага паседжання Найвышэйшай рады саюзнас дзяржавы і торгу вакол газу на 2009 год.

Рэальная ж узлізіць у канфрантацию з Эўропай праз расейскія амбіцы Лукашэнку зусім недарэчы.

Нездарма ён так хваліў Абаму ў згаданым інтарвю. Можа, малады амэрыканскі прэзыдэнт прости здыме тое пытаныне, адмовіўся ад плянаваць стаўшы радар у Чэхіі да антыракеты ў Польшчы?

І яшчэ. Калегі-журналісты мяшаюць боб з гарохам, більшыя супрацьпаветраную і супрацьракетную абарону. Нікак сумеснай сыштумы супрацьракетнай абароны

Масква і Менск не плянуюць. Супольная ж супрацьпаветраная абарона дэ-факта ўжо існуе. Але ж, панове, «Іскандэрамі» не зъбіваюць самалёты! Гэтыя комплексы прызначаны для зыншчэння важных аўтэктаў на зямлі: варожых шахт, радараў. Аднаведна, імі не ўзбройваюць аддзялы СПА. Ні расейскія, ні беларускія (вес C-400 Беларусь з'яджела б ахвотна). Так што на трэба рабіць сэнсацыяў на голым месцы.

I, нарэшце, апошніе. Калі ўжо казаць пра рэальны асымэтрычны адказ на амэрыканскую супрацьракетную абарону з дапамогай Беларусі, то тут на трэба вынаходзіць кола.

Дастатковая, каб Москва атрымала ў Мачулішчах аэрадром пад скону для сваіх Tu-22M3.

Гэтыя зўстрэтагэчныя бамбікі выкарыстоўвалі беларускія вайсковыя аэрадромы за часамі СССР і трывалі ў страху ўсю Эўропу.

Але пра гэтыя варыянты Менск — ні гу-гу. Беларускія кіраўніцтва добра разумеюць, што дражніць Захад такімі рэчамі было б недальнаўачна. Ну а «Іскандэры» — так, агароднае пудзіла для слабанэрвовых.

Эўропа з шырока заплюшчанымі вачымі

«XI Мінскі форум адрозніваеща ац папярэдніх у тым ліку складам і ўзроўнем удзельнікаў і дзмантруе новыя, першыя крокі Беларусі і Еўрасаюза, скіраваныя на нарамліванню адносін», — заявіў 11 лістапада на прэс-канферэнцыі ў стаўцы старшыня Мінскага форуму германскі палітолог Райнер Лінднер.

Паводле слоў Р.Лінднера, форум прысвечаны двум важным тэмам: бяспеке і развіцці рэгіёну пасля расейска-грузінскага канфлікту (еўрапейскія перспектывы Беларусі, уздел у Еўрапейскай палітыцы добраўседства) і сусветніх фінансавых кризісів. Мінскі форум пройдзе 13—15 лістапада. У праце палітычнай секцыі возымуць уздел дыпломаты, паслы, палітологі, эксперты і дэпутаты з краін ЕС і краін — суседзяў Беларусі. Для ўзделу ў эканамічным блоку пад эгідай АБСЕ запрошаны прадстаўнікі бізнесу, банкаўскага сектара, міністэрстваў і ведамстваў розных краін. Традыцыйна трэцяя секцыя прысвечана пытанням культуры, гісторыі і ідэнтычнасці, а таксама СМИ і інфармацыйнай прасторы Беларусі.

«Беларусь стала прадметам інтэграцыйнай канкуренцыі з боку ЕС і Расіі, развіцці сітуацыі, як і форум, абіяе быцца цікавым», — лічыць Р.Лінднер.

Ён падкрэсліў, што форум — гэта не толькі секцыі і выступленні, але і зносіны ў куларах. Упершыню на адкрыцці форуму будзе прысутнічаць кіраўнік Адміністраціўнай прэзідэнты Уладзімір Макей. Паводле слоў Р.Лінднера, яго ўздел — «важны сігнал аб тым, што Беларусь зацікаўлена ў дыялогу».

Міністэр замежных спраў ФРГ Франк-Вальтэр Штайнмаэр упершыню перадаць прывітанне ўдзельнікам форуму. У ім ён кажа, што «Германія, як і ЕС, думае пра то, як прагматычна і аператарыўна ѹключыць Беларусь у асобныя галіны Еўрапейскай палітыкі добраўседства — энергетыкі, транспарту, транзіту».

На форум запрошаны прыблізна 300 удзельнікаў з розных краін, у прывітніцтве з Беларусі, Германіі, Латвіі, Літвы, Польшчы, Расіі, Украіны, Фінляндыі, Швецыі.

БелаПАН

Расейскі акцэнт

Ня толькі паспалітых людзей у Беларусі, але й палітолягаў — аналітыкаў менавіта гэтая найперш зъдзівіла, узрадавала ці абурыла. Не малады, ці адукаваны, ці там харызматычны, а — чорны.

Піша Сяргей Дубавец.

Здавалася б, дарослыя людзі, і не 70-я гады на двары, калі можна было пачуць: дзеці, не глядзіце так на дзядзю, вы што, нэгра николі ня бачылі? А ўсё адно, першас, на што рэагуюць, — колер скуры. Хоць, як на мяне, дык яго элемэнтарна ўявіць сабе і белым. І што ад гэтага зменіцца?

Яшчэ ў менскай школе ў далёкім 1970-я мяне зъдзіўлялі праівы антысімітизму. Не таму, што яны супіраўчылі маральную кодаксу будаўніка камунізму, а таму, што інтуітывна адчувацца, што яны нетуцішыя, робленыя, а то й съемнікі. (Недзе ў тых гадах адзін мацёры нацыяналога апавядыа мне, што жыды ў Бабруйску выраўляюцца на фабрыцы мыла з называй «Беларусь» — какі беларусы штодня самі змыльвалі дарагое імя сваёй бацькаўшчыны...)

Як так, — думалася мне, — палова вучняў і настаўнікаў у школе — грабрэй палова дзяцей на двары — таксама. Людзі як людзі.

Вось ксенофобія расейцаў на дзівіці. Но то, што там скінгэды забіваюць студэнтаў з Афрыкі, дзячынскай-ўзбечку і дворніка-таджыкі, — ужо быцам бы й норма тэлевізійных навінаў. Яно,

вядома, абурае, але ўжо ня дзівіць. Расея, у якой замест нацыянальнай самасвядомасці съядомасць імпэрская, ніколі й не могла быць шчырай у сваіх біскончых здравінцаў пра роўнасць розных ды іншых. Якая роўнасьць, калі ёсць «вялікі народ» і «вялікі язык»? Там заўсёды была Імпэрыя. А тут — санітары кардон, «рыса асельскій» для ўсіх, каму там было забаронена сяліцца, вучыцца, жыць. Таму тут спрадвеку быў кацёл народу, культурау, рэлігію, мовау і фізыяномію. На Палескі жылі самыя сапраўдныя туркі, на Гарадзенскія — татары, у Магілёве — літоўцы, а па ўсёй краіне — грабрэй. Людзі ёх людзі. Інакшасць не рабілася падставай для эмайзійных ацинак. Нездарма ж і слова «жыды» яшчэ ў пачатку мінуга стагодзьдзяў на мела для беларусаў адмоўнага адцення. Толькі потым. Boeh я можа быць ляінкавым імі народу?

Слова «нігэр» у «Слоўніку беларускай мовы» Івана Насовіча (1870) ніяма. Гэта значыць, што тады не было яго і ў роўнасці. Затое там ёсць «мурын» — падрасейск «чорны чаловек, арап».

Прыклад ужывання: «У пана нашага мурына служыць». Ёсць, дарэчы, і мурынка — «загарэла, як мурынка». Так і ціпер кажуць. Паводле М.Фасмера, абодва гэтыя слова лацінскага паходжання: негр ад niger — чорны, а мурын — ад taugris, маўр. Праўда, калі мурын прыйшоў да нас у сэрэднявечні, хутчэй за ўсё, з Захаду, праз польскую мову, дык інгр — у найноўшы час і, верагодна, з Усходу, з Расеі. У

доказ Фасмер прыводзіц зафіксаванае ў самарскім дыялекце слова «нігра».

Беларусы, што выходзілі са сваімі катла народу, рабіліся нацыянальнымі героямі ЗША, ці Грэцыі, ці Чылі, дзе іх таксама ніхто не прымай за чужакоў.

У расейскай «палаце асельскі» Беларусь была цэнтральнай тэрыторыяй. Як у свой час была ключавой у Вялікім Княстве Літоўскім, дзе яшчэ Вітаўт адміністрыраваў ў дачыненіні да грабрэй і татараў. Адміністры бы і ў дачыненіні да мурын, калі бы тая на той час былі хоць ісляк прадстаўлены ў нашым краі.

Правы фобіі ў дачыненіні да іншых караліці паводле закону. І так было на працягу, байдай, паўтысячагодзідзя, пакуль сюды не прыйшла Расейская імпэрыя са сваімі ўйленьнямі пра закон і этику чалавечых адносін, са сваім «вялікім языком» і «жыдоўскім пагромам», з праваслаўна-славянскай місіяй і «лицамі кавказскай нацыональности»...

Сярод парасткаў ксенофобіі на нашай зямлі ніямаў каліва тутэйшага паходжання. Не таму, што мы такія добранькія. Проста клімат на той і аbstавіны на ты.

Дый надта доўга ў сваій гісторыі мы самі на сваі зямлі для ўсіх вялікіх і місійных былі тымі ж нэграмі, мурынамі, чорнымі.

Калі ў 1970-я з экранаў тэлевізараў і з газетных фотак не сыходзіла Анджэла Дэвіс, людзі ў нас казалі пра шкадаванье да яе (бо апнулася ў турме), пра тое, ці прыгожая, пра фрызуру... Пря тое, што — чорная, каб так настойліва, — на памятаю. Выходзіць, нешта змянілася?

naviny.by

Камуністы кветкі клалі

Рэпартаж Зьмітрапа Панкаўца.

У Беларусі адзначылі 91-ю гадавіну Кастрычніцкай рэвалюцыі 1917 году. Толькі ў нашай краіне на ўсей постсавецкай прасторы гэты дзень празіявае быць дзяржаўным святым. Зрэшты, сучыны на плошчы Незалежнасці праз вакно «сокткі» бачыў міністру ўнутраных справаў Уладзімера Навумава, які ішоў на працу. Пэўна, няма ў яго ні выходных, ні святыя.

Камуністы ж застаюцца вернымі сабе. І сёлета да помніка Леніну на плошчу Незалежнасці прыйшло некалькі каменюшак прайхнікаў вялікага кастрычніка. Гэтым разам і надвор'ем спрыяла, ня то што летасць, калі ішоў вялікі сънег.

Першымі традыцыйна прыйшлі сябры праўладнай КПБ. Разбаўленес «камасамольцамі» з БРСМ. Іхны пікет быў самым масавым — некалькі сотняў чалавек. З савецкім і сучаснымі чырвона-зялёнymi сцягамі. Ускладнілікі. Пастаялі некалькі хвілін. Паганілі між сабой Калякіна, які «здрадзіў ідэалам камунізму і сядзіць на капитальністычных падачках».

Гэтым разам не было ганаровай варты і аркестру. Не было і доўгіх промоваў. Павіншаваўшы адно аднаго са съвятам, удзельнікі акцыі паехалі на «лінію Сталіна».

Потым падышла невялікая групка, чалавек пяцінаццаць, сяброў арганізацыі «За дэмакратыю, сацыяльны прагрэс і справядлівасць». Паперадзе іхнай камеліі ішоў нейкі хлопец са значком «Размайліяй са мной па-беларуску». Яны адзначылі, што «наготовую гадавіну Кастрычніцкай рэвалюцыі краіна адзначае ва ўмовах ілжэдэмакратыі». Але яны веरаць, што Беларусь вернецца да сапраўднай сацыялізму. І пайшлі ўскладаць кветкі да шыльды Свярдлову.

Адна жанчына ўсклінула, што, паводзе яе інфармацыя, у хуткім часе вуліцы Свярдлова збираюцца пераназваць. Гэтая

«вераломнай зъмена назваў вуліцу» выклікала бурную рэакцыю ў камуністаў, і яны зьбіраюцца «дабівацца гісторычнай праўды».

«І гэтая людзі яшчэ будуть папракаць апазыцыю ў раздробленасці», — казаў нехта з калегаў, калі да Леніна падыходзіла чарговая партыя камуністаў.

Самымі калярыйнымі былі, як заўсёды, бальшавікі з ВКПБ, якіх было некалькі дзясяткаў. Традыцыйныя партрэты Сталіна і Леніна, чырвонай сцягі, расцягжка «Далоў капіталізм».

За што падабаюцца камуністы, дык гэта за іхны аптымізм. Штогод яны знаходзяцца сусветнай тэндэнцыі, якія сведчаць пра тое, што съмеркі капіталізму і перамога сацыялізму непазбежныя. Летасць гаварылі пра прыход сацыялістаў да ўлады ў краінах Лацінскай Амэрыкі, сёлета — пра сусветны фінансавы крызіс.

«Калі ў Савецкім Саюзе ты клаў у банк рубель ці дзесяць рублёў, то і праз дзесяць гадоў яны не абясцэнвалися», — казаў правадыр бальшавікоў. Сёньняшною сутыцтвую ў краіне ён назваў «перамогай контраразвалоці», але крызіс усё пастаўіць на свае месцы.

Бальшавікі ж пасля Леніна пайшлі да бюсту Дзяржынскага.

«Калі ў Савецкім Саюзе ты клаў у банк рубель ці дзесяць рублёў, то і праз дзесяць гадоў яны не абясцэнвалися», — казаў правадыр бальшавікоў. Сёньняшною сутыцтвую ў краіне ён назваў «перамогай контраразвалоці», але крызіс усё пастаўіць на свае месцы.

Бальшавікі ж пасля Леніна пайшлі да бюсту Дзяржынскага.

«Калі ў Савецкім Саюзе ты клаў у банк рубель ці дзесяць рублёў, то і праз дзесяць гадоў яны не абясцэнвалися», — казаў правадыр бальшавікоў. Сёньняшною сутыцтвую ў краіне ён назваў «перамогай контраразвалоці», але крызіс усё пастаўіць на свае месцы.

Бальшавікі ж пасля Леніна пайшлі да бюсту Дзяржынскага.

«Маладафронтайцаў» пакаралі абы пакараць

10 лістапада ў судзе Ленінскага раёну Менску прайшлі працэсы над затрыманымі 7 лістапада насупраць будынку КДБ сібрамі незарэгістраванага «Маладога фронту». Аляксей Янушэўскі, Наста Палаханка, Наста Лойка, Тація Шапуцька, Антон Руслі трывалі расцягжку «Камунізм пад тырубам!» Іх пакаралі трывалы суткамі арышту — адседжаніні да суду у специяльніку на Аксьціўца. Такім чынам, ім на тэрба будзяцца вяртасці. Усе суды былі нядоўгімі. Прысуды віталі воллескімі. На фота: Наста Палаханка ў залі суду.

СЪЦІСЛА

Праўнук Бімарка мяркую адкрыць у Беларусі фабрыку калядных цацак

Сям'я Альксандра фон Бімарка — праўнукі канцлеры Німецкіх земяў Ота фон Бімарка — мае ў Беларусі эканамічны інтарэс. «Ціпер міной разглядае пытанніе пра магчымасць адкрыць у Беларусі фабрыку слачкіх цацак», — кажа Альксандар фон Бімарк.

Беларусь апусыцілася на пяць радкоў у сусветным футбольным рэйтынгу

У параўнанні з кастрычнікамі зборная Беларусі апусыцілася на пяць радкоў (адыграла ролю паразы ад Англіі). Ціпер айчынная зборная займае 64-е радок з 507 баламі (тэга 34-е месца ў Ёўропе). 63-і — Альжыр, Латвія — 65-я.

Некалькі раёнаў Бранішчыны хочуць далучыцца да Беларусі

У шэрагу раёнаў Бранішчыны прайшлі народныя сходы, дзе прымаліся зборы да мясцовых саветаў з просьбай далучыцца да Беларусі. Гэта на першы падобны выпадак на Бранішчыне. Некалькі гадоў таму пра жаданні ўтайцца ў склад Беларусі заяўляў Краснагорскі раён. Гэты рэгіён

канчаткова адышоў ад Беларусі ў 1919 г.

Прэзыдэнт Калмыкіі трапіў у аварыю

Кірсан Ілмажыянова пішталаўся з страсеннем мазтой у адну з элітных лікарнів Москвы. Аўто прэзыдэнта Калмыкіі сутыкнулася з іншым легкавіком, якім кіравала 21-гадовая дзяўчына. Сыдзіцва

высывягле акаличнасці.

«South Park» у Басманным судзе

У Басманнім судзе Масквы начаўся разгляд скаргі тэлеканалу 2x2 на тамтэйшую праукратуру. Яна вынесла тэлеканалу пададжаныя пра прызнаныя адной з сэрый мультыфільму «South Park», паказанай па 2x2, экстремісцкай. На думку

прокуратуры, мультыфільм прыніжае гонар і годнасць хрысціянства і мусульманства.

Мультфільм дарослыяў «South Park» высымейвае недахоны грамадства, забабоны і табу. У ім трапляеца чорны гумар ды нетыпичноя лексіка.

Асобныя сарыі перакладзены па-беларуску.

ЗП, АК, charter97.org, newsru.com, радыё «Свабода»

Псыха-панка-гранжа-мэтал-хард-«Рок-школа»

Як выхаваць рок-зорку? Рэцэпт: «Бярэм альтэрнатыву — постгранжыста кантры-кор-мэталіста і паган-блюз-рэйвіста, кідаем іх у адзін кацёл (клуб «Гудвін») і пад шэфствам Віталя Супрановіча, кірауніка «Беларускай музычнай альтэрнатывы», гадуем вартую альтэрнатыву нішчымным калдунам і саладухам беларускай музычнай кухні». Праект «Рок-школа» піша Павал Касцюковіч.

— Ці можна выхаваць рок-зорку? — хітравата, па-ільчоўску, усымаючыся, перапітвае галоўны ўлісавец Слава Корань. — Выгаваць, пз'яна, не. Але падказаць сёе-тое, скіраваць у слушнае рошышча можна. Напрыклад наўчыць маладняк такім базавым речам, як запіс.

— Выхаваць рок-зорку? — ціпер пераймае нас імпазантны Вітаў Мартыненка, адзін з ўтвараў зборніку «222 альбомы беларускага року». — Рок-школа — гэта хутчэй ня спосаб выхаваць, а нагода знайсці яе. У нас жа працьма талентаў! Да таго ж, мы кажам ня толькі пра выканану, а пра ізылы гурт, а гэта ж індустрыя: гурт укладае гроши — купляе апаратуру. Выгадаваць немагчыма, а даць выказацца і дапамагчы раскроціцца — гэта можна.

Цалкам вераемна, што менавіта ад нежаданья рок-светачаў выхоўваўся у строгасці будучых зорак, моладзь на «Рок-школе», як і ўсе папярэднія «выпускі» рок-музыкантаў за апошнія

гадоў 40, атрымала хуліганскую, маральна раскладзеная і даёлкая ад народу.

Хуліанска

Святая непаслухмянасці ішло спраўным чынам. Мала таго, што «Кашлаты Вох» наўгут адмайляеща ад традыцыйных інструментau і бяз звычных фузиоз рэжа фальклёрную дударскую музыку, дык іхны гітарыст яшчэ на пытанніе, што зробіць зь першым заробленым мільёнам, адказаў: «Я ведаю, што наўшы хлопцы зробіць са сваёй доляй, — адразу пратр'юць. А я вось ня ведаю: ці адразу пратр'юць, ці сілірша купіць гітару, а ўжо потым яе пратр'юць».

Аптымістычныя шпанюкі з гурта, што меў быццам бы патрыятычную назуву СкаРБ, хоць і драйвова праціўшы, адказаў, што на першыя зароблены гітарны мазалём мільён купіць якісці востраў і зъедзуду туды «з вагонам 98-га» на ПМЖ, а першыя вялікія канцэрты хацелі б дашь не ў халоднай Радзіме, а на со-

нечнай Ямайцы. І толькі «голыя манахі», быўшы панк-хуліганы, скрасілі карціну: пад іх апакаліптычна-інтэлігентны сплін было хораша і амаль спакойна.

Маральна раскладзеная

Канцэрт праходзіў пад эгідай ўсебеларускай ініцыятывы «Будзь-

ма!», якая займаецца папулярызацыяй беларускасці. Вядоўца, Вітаў Маліноўскі, паспрабаваў апавесці пра тое публіцы, але, як высьветлілася, гэта рабіць было ня варта. «Чым займаецца спонсар мерапрыемства, ініцыятыва «Будзьма!»? — пытава ён. «Выпіць», — наясцца з танцто-

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ У РЭДАКЦЫЮ

«Уладар Пярсыёнкаў» па-беларуску

У супадзе з першым томам, «Звяз Пярсыёнкаў», што выйшоў таксама сёлета, перакладчыкі Дзымітрыя Магілеўцу і Крысынія Курчанкоў выдалі «Дзіве Вежы» — другую частку «Уладара Пярсыёнкаў», самай чытацьей фэнтэзіі сагі ў сучасе. Джон Роналд Рул Толкін пакрысе беларусаўшы. Разам ужо выйшлі трэћі кнігі фэнтэзі: «Хобіт», «Звяз Пярсыёнкаў» і «Дзіве вежы». «Дзіве Вежы» можна набыць на ўпраўе БНФ, сайтах knihu.net і oz.by.

Толкін Дж. Р. Р. Уладар Пярсыёнкаў: Дзіве вежы. Пер. з анг. Дз. Магілеўца і К. Курчанковай. — Мінск, 2008. — 354 с.

Верхам на вайку

Паглыбляцца ўсё больш у нязнаныя рэгістры жыцця. Кранац не зайдзе звязкы тэм, апавадаючы пра браслаўскую дзяўчынку верхам на вайку, пра пах рук у ружоўніцы, пра дзядоўшыя яблыні шлюбнае сутончыне, пра сібе, вартаўнічку спакою позынх кветак.

І яшчэ «Ружоўніца» — книга-кветник, дзе расыліны — на вынік бляягічнай эвалюцыі, а плод радаводнай драмы, карэнны іх тоңца сімейныя суплёты, а то часам — бач ты! — могуць праразастаць назад, у сусвет людзей. Загарнүшы апошнюю страницу, дзвівусеся, як так можа быць, што дагэтуль ніякай кветкі — аксак.

Ружоўніца. Вершы. Валянціна Аксак. Мінск: Літвінаў, 2008. — 72 с. 300 ас.

Ягона рака

Знаны пісьменнік і кінасценарыст, прадстаўнік пакалення дзяцей вайны, Анатоль Кудравец дае грунтоўныя накіды постапці

лу. «У прынцыпе правільна, — азадачана адказвае вядоўца. — «Будзьма!» як гост займаецца вышпіць. Не, пачакайце, наўтытайце мяне: «Будзьма!» як арганізацыя чым займаеца?» «Сексам», — натхнёна сачынью на хаду наўгут. «Правільна...» — ужо стомлены выбрыкамі публікі з усім пагаджающим Маліноўскі.

Тым часам на сцэну вылез нейкі завітала на агенчыкі тавары і ў мікрофон сказаў сакральную для таго, каму не хапае, фразу: «Лізвініоскрыбрэбіта!» Але гэтym разам вядоўца не разгубіўся: «Дзякую, даражыкі, што вы апавядаў нам гісторыю свайго жыцця і да пабачэння!». Расчучлены ветлым зваротам, таварыш па-братэрску абняўся і паступова, на нягнуткіх нагах, рэціраваўся са сцэны.

Потым усёй залій выклікалі дух Піта Паўлава. Дух тым часам сядзеў за столікам на другім паверсе і асабліва не сяяўціся.

Далёкі ад народу

На пытанніе, на якім стылі яны граюць, Святла Жаркевіч, басістка менскага гурту Restarty, не мірнуўшы вокам, адказала: «крастава-піхадэлчна-сымфамэтал-хард-кор з элементамі індустрыйнага панк-року і готыкі». І праз каторы час жаночая банда сапраўды выкінула гэта ўсё ў музычным экваліваленце на ашалелую публіку. Дзяг'ячата дали тагоўчы, што выхадзіць з клубу неяк не хацелася. Хацела ся памерці. Ад ракенрольнага шашасці.

А калі шчыра, дух сапраўднага року лунаў у «Гудвіне». І як дадаў Вітаў Мартыненка, хоць рок-музыку асабліва ня выгадуеш, але гадаваць варта, бо колькі можна зацыклівацца на «Краме» і N.R.M.?

АЛЕКСАНДРА КУРЧАНКОВА

Палац Валовічаў у Свяцку выставілі на чарговы аукцыён

Стартавы кошт складае 8 млн даляраў ЗША. Таргі маюць адбыцца 9 снежня.

Паводле ўмовай аукцыёну, будучы інвесттар мусіць цігам месецу пасля набыцця падпісаць ахоўныя ававізальніцтвы зь Міністэрствам культуры, а праз тры гады — пачаць гаспадарскую дзейнасць. Цалкам магчыма, што былы палац Валовічаў ператвораць у гатэль. Такі праект перадугледжвае таксама аднаўленне і добраўпарадкаванне старога парку, закладзенага пры канцы XVIII ст.

Папярэдне помнік архітэктуры канца XVIII ст. ацяліл ў пайтара мільярды рублёў.

Палаца-паркавы комплекс у Свяцку Гарадзенская раённа зонаходзіцца ў спісе

помнікаў рэспубліканскага значэння. У гэтым разгэне ў сувязі трапаў таксама Аўтус-тўскі канал.

Палац у стылі барока збудаваў італьянскі архітэктар Джузеппе Сака, які зъяўляецца аўтарам іншых будынкаў, створаных у сучасны Горадні ў часы апошніх каралів Рэчы Паспаліті Станіслава Аўгуста Панятоўскага.

За палакамі тут была створаная наркалягічная лякарня, адзінай на той час у Польшчы. Да 2005 году тут месцілася сухотная лякарня. Апошнія тры гады палац пустуе і наступу разбураецца.

СП, паводле s13.ru

Палац Валовічаў у Свяцку. Час будаўніцтва — 1779 г.

GLOBUSTUDIO

беларускай літаратуры і мовазнаўства. Апісва зблышлага старэйшас пакаленіе, на якім што ўжо выправіўся за далёкі прычал. «Мележ, Барыль, Быкаў, Каараткевіч, Стальцоў... Я не выбраў імянай, — піша ў прадмове да свайгі кнігі Кудравец, — Яны выбраўся самі». Піша, агрэываючы іхны (іх) жыццёві щашы. Піша на пераправе паміж асабістым і грамадскім, дзе і нараджаецца літаратура, а душа сутрака душу.

За дальным прычалам. Літаратурны партрэты. Анатоль Кудравец. — Менск: Мэдысон, 2007. 300 ас. — 224 с.

«Кнігазбор» выдаў Станкевіча

У менскім выдавецтве «Кнігазбор» накладам на тысячы экзэмпляраў выйшаў том выбраных твораў ксінда Адама Станкевіча — 44-я кнішка сэрмі «Беларускі кнігазбор». Складаныкам, аўтарам прадмовы і камнітраў — апошнім доктар філазофікі на вакупе Уладзімер Конан.

Кнігу выдатнага дзеяча адраджэння, аднаго з засновальнікаў і лідероў Беларускай хрысціянскай дэмакратыі, сывітара Адама Станкевіча склалі самыя значчыны ягонія працы. Сюроў іх — манаграфіі «Хрысціянства і беларускі народ», «Родная мова ў сучаснікіх» і «Да гісторыі беларускага палітычнага вызваленія».

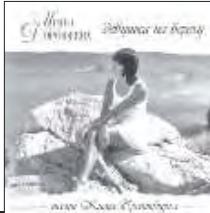
У раздзеле «Божае слова» ўключаныя лекцыі, Эвангельлі і прамовы на наядзелі і сывіты, артыкулы і рэзюмы. У том аўтам 362 старонкі увайшло 18 ілюстрацыяў вокладак і фотадымкі.

Адам Станкевіч. Выбранныя творы. — Менск: «Беларускі кнігазбор», 2008.

Лявон К. Белапан

Ірына Дарафеева

Девушка на берегу. Песни Кімі Брэйтбурга, West Records, 2008

Альбом не найгоршы, але немаведама каму патрэбны.

Чарговы рэверанс у бок усходніх суседзіў ад беларускіх эстраднікаў. Гэтым разам вядзеца ня праста пра наўсямнае прыпадабненне да зорак расейскіх тэлеканалаў, а пра «беларуска-расейскі праект» (так яго называла сама Дарафеева), то бок з укладаннем агульных груздоў на самых апошніх асобабу ў шоў-бісе «сноўнай» дзяржавы. «Расейскі альбом» Дарафеевай — гэта набор штампаў, уласцівых расейскамоўнай папсы, скляпанай на хуткую руку са зваротам да народных казак («33 богатыя»), савецкай эстрады 60-х («Это неизбежно») ды да звышнёутаймённага патрыятычнага патасу («Сердце земли моей»). Часам складаеца ўражанне, што чуеш ужо даўно забыты голас якой Апіані ці Салтковай (але окэй, Дарафеева сцільвае лепей). Хоць месцамі адчуваеца рука старога арт-рокера Кіма, якому на трэба прыкладаць асаблівых намаганняў, каб стварыць запамінальную поп-мелодыю («Ангел мой»). Альбом у Ірыны не найгоршы ў дыскографіі, але немаведама каму патрэбны.

Tanin Jazz

Feel this time, West Records, 2008

Па выніку складаеца ўражанне, нібы добра прабаві час у джакузі.

Дэбютны альбом Tanin Jazz перакрэслівае ўсё імкненне «зорак» беларускай поп-музыкі дасягнуць прыстойнага і прыемнага гучу. Гэтыя два пачаткі суседзіць на «Feel this time». Але па выніку на пачуваеца ў розных птынях і здольнасці на эксперыменты, які з электронікай, так і з жывым гучаннем. Гэтыя два пачаткі суседзіць на «Feel this time» дасягаеца аблалютна гармонія стыляў. Ад таго і трактаваць іх творчысцца можна ў залежнасці ад уласных упадаўнняў — іхны выпусту несумненна будзе гледзіцца дарчы і на «Песні году», і на «Сінім перцы». Тут ужо гледзячы ў які бок музыкі вырашаеца парушыць гэты «альбомні» баланс. Усе песенні на дыску і наставіліўцы малязапамінальныя (прынамсі, з першых некалькіх разуў паслуходзіўнія), але па выніку складаеца ўражанне, нібы добра прабававі час у джакузі. А яшчэ было б цікава лепей? Хоць месцамі адчуваеца рука старога арт-рокера Кіма, якому на трэба прыкладаць асаблівых намаганняў, каб стварыць запамінальную поп-мелодыю («Ангел мой»). Альбом у Ірыны не найгоршы ў дыскографіі, але немаведама каму патрэбны.

Кліп, складзены з старых фота

Гурт «Ляпіс Трубяцкій» презэнтаваў кліп на сваю новую песню «Агеньчыкі». Гэта адна з самых прыгожых і лірычных песенняў за юбою гісторыю групы, сцыкварджае сайт гурта. Рэжысёр кліпу — Аляксей Церахаў, той самы, што стварыў анімацыю для кліпаў «Ау», «Ружачка» ды «Капітал».

«Я даўно выношуваў ідэю стварыць псеўдо-3D, анімацыйныя фоткі, — угадавае Церахаў. — Працаўнікі над гэтым гадоў пяць, адточаваў тэхніку, рабіў тэсты па графіцы. А калі начуў «Агень-

чыкі», рашэнне прыйшло імгненна: буду рабіць рэтра-кліп з фатадымкамі позненавесцкай эпохі.

Выкарыстаныя савецкага візуальнага шэрту ў сучаснай мас-культуре — дастаткова пашираная звязка. Але, у адрозненіі ад многіх іншых прыкладаў такога прыёму, анімацыя Церахава атрымалася сапраўды густоўнай. Гэта — настальгія не па савецкім ладзе, а па дзяцінстве, якое засталося на старых фатадымках.

Алесь Бондар

лела: «Ляпісаўскую» ж «Розачку» Церахаў зняў на 30 фотадымакаў ФЭД, а для кліпу ТТ-34 скарыстаў здымкі Пэнтагону і вясна-паветраных сіл США.

Самаа ж знакавая праца і на толькі для Аляксея і ўсяго айчыннага кінэматографства — «Капітал» усё тых жа «ляпісаў», які сабраў дзесяткі ўзнагародай па ўсёй Еўропе. Праўда, па БТ так і быў паказаны праз прысутнасць у ім Ахмадзінджада, Чавеса і кіраўніка Беларусі. Новай працы Церахава на песню «Ляпіс Трубяцкага», што гучала тады з кожнага музычнага шапіка. Ад разу да разу креатыву бо-

Аляксей Церахаў пазбавіўся прывіду «Капіталу»

Кожны кліп Аляксея Церахава — гэта падзея ў беларускім відзамастацтве. Дванаццаць гадоў таму ён стварыў з дапамогай фотаапарата «Зніт» свой першы ролік «Ау» — на песню «Ляпіс Трубяцкага», што гучала тады з кожнага музычнага шапіка. Ад разу да разу креатыву бо-

займела поспех, атрымаўшы галоўны прыз у намінацыі «Найлепшая анімацыя» на фэсцыце музыкнага відэа VIMUS у Партугалиі. Беларускі кліп апярэдзіў працы The Chemical Brothers і Bjork. Гэты кліп Церахава рабіў далёка за межамі краіны. Беларускі кінэмайкер ужо паўгоду як перарабіўся ў Канаду: «У мене тут сын вучыцца ў трэцій класе і жонка тут. Раней даводзілася ад-

рывачна сэздзіць. Жылі спачатку на Ньюфаўлендзе. Там на ўсім востраве 500 тысячай чалавек, а ў сталіцы правінцыі — 150 тысячай. Пекната, але ніяма аніякага руху, таму давалося пераехаць у Таронта. Тут жыве шмат выхадцаў з Беларусі. Асабліва выпускнікоў менскай мастацкай вучэльні. Ніяк не могу вывучыць ангельскую».

Кінэмайкер на лічыць свой

сёняшні стан эміграцыяй, але ў Беларусь пакуль вяртаца не зъбіраецца. «Лічу, што ніяма рэзвінцы, дзе знаходзіцца фізычна, каб рабіць нешта для сваіх краіны. А я рабілю тую ж працу, што і ў Менску», — лічыць ён. У Канадзе А. Церахав ужо рыхтусе кліп на адну з песеняў з альбому «Ляпіс Трубяцкага» — «Маніфэст».

Сяргей Будкін

Разбітае сэрца пацана

Розавы закат, БМА-груп, 2008

Гэта ўсё той жа герой першых песеняў Сяргея Міхалка — блазнаваты няўрымсціўны юнак з сумнімі вачыма — які ў новых аbstавінах стаўся ахвярай ідзялёні.

Дзёна і Пашку пайшлі яшчэ далей за сваіх гуру — Сашу і Сірожу, давеўшы да поўнага абсурду спосаб мыслення і асаблівасці маўлення пасабных прастадунку тутэйшага грамадзтва. Пiesца ад асобы простага сэнтыментальнага хлопчыка. Па сутнасці, гэта ўсё той жа герой першых песеняў Сяргея Міхалка — блазнаваты няўрымсціўны юнак з сумнімі вачыма, — які апнуўся ў новых аbstавінах і стаўся ахвярай дзіржару ўздрождзені. Ціпер, каб прыцягнучы дзвіноўную ўагу, ён на толькі купіле жуйкі, але і абвешваеца «бэрэз-маўскімі» значкамі («Я буду прыгаць і громка звінечце, ведзь у значках зашебеннае мезяц» — шылк!) Немудрагелісты рыфмоўкі «спачаноў» запамінаюцца па першага разу і назіржэды. Дагэтуль помніца адзін з першых іхніх гітоў, які так і на быву запісаны — «Ты мне не званиш, не тэлефануеш — рэз'юнууеш». Пры ўсім гэтым гурт не пайшоў на наўмысную прымітывізацьцю сваёй музыкі, як точаста бывае з «страсняканымі» выкананіямі, а наадварот, паширыў стылістычныя межы. Дзёна

часам ные, як той Стыў Тайлар, а Пашка з флейтой дае чаду, не раўнічую Ян Андерсан. На «Розавым закате» чуме водгукі французскай музыкі 70-х, дыска 80-х і року 90-х. Во юны — сапраўдны герой беларускага «Камэдзі!» Але для белГТВ занадта съмешана яны жартуюць.

Макс Лорэнс

Танцы под луной, Go-Records, 2008

Напладзіў Сяргога «эрэнбі»—праектаў.

Напладзіў Сяргога вакол сябе «эрэнбі»—праектаў. Лорэнс выглядае на фоне Б'янкі інтэлектуалам, але ўсё роўна не даследувае назва цэгта музыкай, вартай увагі. Макс у свой час з радасцю забіў на сумнёны статус «зоркі беларускай эстрады» і пайшоў на бок-вакал у проект «Сіргога», а потым падступыў камп'ютарам гомельскага ерэйера перарадзіўшы ў моднага «эрэнбі»—выканануць. Прайда, слізу ў яго хапіла на напісаныне ўсіго некалькіх твораў, астніцтва словаў да песеняў (з частковыми музыканамі) напісаў уласна Сяргога. Пра шырэйшыя кашыкі на будзем,магчымы, дадзеныя сцэны крануць якое дзяючачы сірца (з найбольш вярогодных варыянтў) — «Мон апі» з тым жа Сяргогам). У астатнім гэта сілы вішчаныя на складах, «прэснікоўскае» вішчаныне ды аднастайны біт здольны вівесьці з стану раўнавагі нават самага цырпівага слухача. Тым на менш, на «Танцах...» можна супрэсіі пару траўкі, якія, прынамсі, не інрвуюць — загалоўны, «Те ёсцё» і «Паўтарай на раз-два-три».

Сяргей Будкін

Беларусь вачыма італьянца

Фатограф Масіміліана Кляйзі нарадзіўся ў Генуі ў 1979 г. Ён ляўрэт некалькіх міжнародных конкурсаў, яго працы друкавалі «D la Repubblica delle Donne», «L'Espresso». Сфера зацікаўлення Масіміліана — гуманітарная і сацыяльная проблемы. Ён здымает у Косаве, Турцы, Румыні, Інды. Наведаў Масіміліана і Беларусь. Так выглядае Менск у яго аг'ектыве.

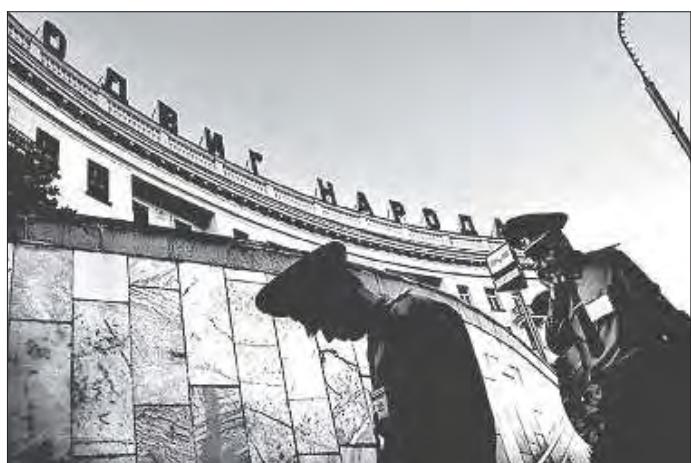
Цэнтральны рынак мае відавочны адбіткі савецкай спадчыны. Нягледзячы на тое, што крамы прыватныя, выгляд (уніформа прадаўцу) і цены адноўлекавыя.

Недзяржаўныя выданні забароненыя для продажу на вуліце і крамах.

Сартыроўка кароў падчас даеньня.

Міліцыянты на Плошчы Перамогі, Менск.

Дэлучына ў мэтро.

Паводле www.emmeclausi.it

Трэба шукаць новае

Ужо прайшоў час пасля парламенцкіх выбараў. Нягледзячы на тое, што ётую палату не прызначалі з'яўрапейскім назіральнікам, гэтую кампанію можна лічыць для дэмакратуправльнай. Туды на трапіў ніводнік апазыцынэр, ні выгадлівайшыя дэпутація пасады ва ўладай ў Эўрасаюзу. Але гэты промах ім можна прафачыць, бо насамрэч выбары былі сфарміраваны. Галоўная проблема на ў месяцах, а ў тым, колкі чалавек выйшла пратэставаць. Вось тут мы і бачым, як дэмакраты правілы выбараў. Невялікі наўтоўкі несплінаваныя дзеяніны — вось як праходзіла Плошча-2008. Усе буйныя дзеяцьці апазыцыі на прэз-канфэрэнцыях адзначылі толькі свой ўздел, ніводнік не запісваўся, чаму не адбылося монстрація, дае людзі. Толькі Л.Барщукі сунемілена прызнаў правал на выбараў. Адбылося як заўсёды: спачатку баявы настрой, потым правальны вынік. Ціпер зноў стаўка робіцца на прэзыдэнцкую кампанію, спадзяюся, вынік будзе іншы. Варты ўзгадаць дзеяніны Эўрасаюзу. Нягледзячы на выбараў, знятая заборона на ўезд высокіх чыноў, уключочычы Лукашэнку, хоць толькі на пайгоду. Я лічу гэтую тэкстыкту станоўчай. Старая з заборонамі і санкцыямі не давала плёну. Вось яна і змененая на больш мяккую. У адрозненіі ад дэмакрату, Захад шукае нешта новае. Сапраўды, чаму бы не скрыстаць момант?

Зыміцер Чалевич, Капыль

Памяці Катахыны Краеўскай

5 лістапада памерла пані Катахына Краеўская — вялікая саброй беларусаў і надзвычай съветныя добрыя чалавекі.

«Сядай. Выпі гарбаты, супакоіся і патэлефраній сім! Нешта зараз прыдурмаем», — гэта прывітла міне пані Катахына ў 2001-м, калі давялося прыехаць у Варшаву, дзе не было знаёмых, не было дзе пераначаваць, не было з кім проста пагаварыць.

А пазнаёмліся мы парадай гадоў раней на курсах для журналістаў праўніцкіх СМІ ў Варшаве. Разам з жонкай Аленай складалі тады бюлетнік Пінскага аздзялення БХК «Маю право!» У Польскую століцу нас запрасіла Фундацыя польска-часка-славацкай салідарнасці: падвучыца, але і атрымала камп'ютар для рэдакцыі — вельмі важная тады для нас быў падрыхтка. Працай фундацыі кіравала Катахына Краеўская — свая худэнькая пані з надзвычай добраў усымешкай і цеплымі далонямі.

За два тыдні, што былі на курсах, яна зрабілася нам амаль родным чалавекам. Пах гарбаты і печыва ў невялікім пакою Фундацыі на Шлігальштайне... Зайсці дыасцінна пані Кася...

Потым пані Кася ѿтрымала як магла. Дзякуючы ёй мы мелі жыцце першыя два месяцы. Задарма. Магі карыстацца офісам. Задарма. Потым тэлефонавала, хоць і не павінна была: «Аляксей, тут імпрэза цікавая будзе, прыходзі, зрабіш што для радыё...» Пані Кася дапамагала на толькі мне і моеі сям'і. Шмат хто з маіх знае́зых, з розных краін, успомнінае яе добраў словам. Не адзін беларускі журнالіст прыгадае зарас гэтую жанчыну...

Я няшама ведаў пра Катахыну Краеўскую. На быў сібрані ці блізкім знае́зым. Зрэдзьчус званіў. Штодзень злу́чай на хіба што бацкі аўтарства майі хонкі, які Алена дападавала пані Касі на знак павагі і ўдячнасці.

Аляксей Дзікавіцкі, Варшава

Мараль

Крыху съплюшаюся.

Адчынено дэзвін аўтавакзалу, нехта азару ліпце на плячах.

— Ты ў Брэст, беларус?

— Так, у Берасці, — бачу твар «таксоўшчыку», які нядайна міне падвоязіць і ціпець выкідзіць шыльду рабасць.

— Такім чынам, думаючы: «Вось, яшча аднаго пасажыра падчапіў!»

«Таксоўшчыкі» — тут гэта людзі, якія прасуноўваюць дахеаць да пўнай кропкі на сваі аўтамабілі, вычыніця гэта каштую прыкладні столькі ж, колкі на грамадзкім транспарце, але атрымлівае чаргу хутчы, там я пагадзіўся.

Побач са мной дзяўчына, праз не-калькі хвілін да нашай кампаніі далаўчыць яшчэ яхлец. Малады кіроўца задаводзіў: «Зарас ужо падзед, вось толькі яшчэ аднаго чалавечка падчэпі!»

— Так, у Берасці, — бачу твар «таксоўшчыку», якія прасуноўваюць дахеаць да пўнай кропкі на сваі аўтамабілі, вычыніця гэта каштую прыкладні столькі ж, колкі на грамадзкім транспарце, але атрымлівае чаргу хутчы, там я пагадзіўся.

— Сладар, плявяць у грамадзкім месцы некультурна!

— Девушка, не учите меня тому, что мне нужно делать!

Шчыра какужы, не чакаў такога рэз-

кага адказу, але ён зусім зыншчыу маё жаданье ехаць з гэтым чалавекам, таму запішыши, што паду на маршрутцы, я пакрочыў да касаў. Стоячы ў чарзе, праз хвіліну зуўважыў, што да міне далаўчилася я ўжо знаёма дзяўчына, а за ёй і хланец.

Час прайшоў, я заходжу ў толькі што прыбульную маршрутку, позірк мой на сэкунду запішыні на тым самым «вольным» кіроўцы, што самотна стаяў ля дэзвіна і што сваім нахабнымі ўчынкамі спрацтвіў хоць і невялікі, але блізкі прыбытак. Пра што ён у гэты момант разважаў, ці пра свае некультурныя дзеяніні, ці пра іншо? няждыдаў дзенем, я ня ведаю, але ўзўчынены, што мараль у гэтай гісторыі ёсьць.

Юры Баку, Берасцце

Абрэзкі з сельскагаспадарчых работ

Памятаце ў Высоцкага: «На чём проверяютеся люди, если войн уже нет...» Спрыяды, калі чалавекаў юлчыцьці ў іншую абстаноўку, больш экстремальну, чым будзенна, ён «раскрываецца» — пазнаеца і хутчы, і гльбей. За многія гады працы во сеансіні ў калгасах было ўзякае. Стагані-валіліся ў градках асфальтава-таратрадкі дзеци. Тады я начаваць «баскет-баскет» ці іншых інтарнатах, плянэрскіх лягерох, а як прасуныцца, калі падмокнеш?! Бывали канфлікты з «мясцоўшчынам». А як дзяўчыты разліши на услыжылі дыскаткі і да кавалераў, а хлонцы — на змаганні з «вогненнай водой»! Бывали і забас-тоўчыкі. Але ж працавалі!

Тая абыякаўшчыца, што я ўбачыў сёлета, нават шакавала. 18-гадовы юнакі пра паздзіны на пачатку кульбінай іншай страды» марыліся, сядзілі кружком і «адпілавалі з дамагалік... сосак-цыгарэт. Спрыяды праз дыялёт «дакстрактациі» да іх прыводзілі да таго, што хлонцы ўнікалі разомы. Адна з рэдкіх эпітакіў: «Что Вы смотрите в прошлое?»

Што гэта — іншая він ці біда? Адак на падобнай пытанні асабіста для міне зумі не трывіяльны.

І на вёсцы ціпелікі парадак іншыя. Бесталковасці, беласпадарчесці хапала заўсёды. Але... Сытуацыя першая. «Гад ружоком» на агронімістам бульбашкім поўні чалавекі... Танька ў канец бульбашкага мора сноўда ади бульбашкапалака (яшчэ троі недзе рамантніца). Надышоўшы момант, калі прыйшёліся на градку стаўці па 16—18 чалавек! Гэта работі!

Сытуацыя другая. Вязуць наўчэнцы двумя аўтобусамі на калгаснае поле. Нечакана адзін сапсаўваўся. Дык будзь-

це ласкавыя, садзіцеся ўсе разам у другі. Ни многа і мала —нейкі 82 маладыя чалавечкі і 5 дарослых.

Сытуацыя трэцяя. Амаль 90 наўчэнцаў з'яўліся ў «відэрамі», надвор’е — на саме дрэннае. Бульбы — насыпаны, а на пагрузку двойныя заставаўся толькі адзін «МАЗ». Канечне ж, выстроіваліся дзеўчыні.

Вандалізм з беспрасвістнасці

З кожным годам цывілізацыя ідзе наперад, павінна павышацца культура паводзінаў і маральнасць маладаў пакаленія, але на кожным кроку назірэца адворотнае.

На маленькім маствочку праз рачулку, па якім пераходзяць пэнсіянеры, каб скарыціці шляхі да крымы, състэмнічна з году ў год выламаўшы лаўку абавязковыя выкідаўшы ў воду, вазы з кветкамі ўздоўж вуліцы разбіваюцца, а съметніцы зь смеццем — пекрульваюцца, плюсуюцца дарожнай знакі і наўпіліцаўшы піцы групта.

Дзеяля скарыслелых рапартаў у не-каторых гаспадарках могуць, абыходзячы бараанаваныне пераворонаваны, пускаць быльняя бульбяныя палеткі адразу «клад плуг» — адразу, маўляй, і ўгнаеніе будзе пад будынкамі ўзраціць. Людзям пры ётам бульбы сабраць не дадзяць — у іх на тая форма ўлас-насці...

Калі яма ў справе парадку, на аван-сцене борзыдзенка разгортваюцца ў «баскет-парадак» шчупальцы каманды-адміністрацыйных състымты. Вось, да прыкладу, у адной з установаў Маладэчна ў пятніцу 10 кастрычніка, пасля абеду, работнікамі паступіла дырктыва начальнікам: «суботу (выходныя дзені) — на бульбу! Дырктыва, канечне ж, вусна, дырктыва!

Выкладчыкі ціпелакі таксама суст-ракаюцца, быве, надта ж «крэальныя». З апэду наўчэнцаў, некаторыя «ку-хамлінскія» ўнідэралія амаль не пера-спякіць рысы полы, дзе працвали іншыя выхаванцы. Паўлегальны візаз бульбы — асобная тэма. Кі глядзішь на асбочных вёрткіх і нахабных юношоў-верхаводоў ад «педагагічнай нівы», слабым апра-даним могуць быць разважаныны тყы: «Якім можа быць настайчык, калі ён ціпелікі на пастаўлены ніцма...»

Навуэнцы дружна «галасавалі» на найноўшыя «էпізіяльныя» ўмовы працы ліпавымі даведкамі і ѹсялякімі дроб-німі хітрыкамі-ўхіленнямі: «А хто хоча быць батраком за 6 тыс. рублёў?». Моладь ўсё быць і засвойвае... Есьць такая наўмольная пысцяліягічна рэч — перанос. Гэта значыць — выка-рыстнанне засвоеных стэрэотып, шаблёнай, схемай ў іншых съту па-заты. Перанос дзеўчынцы з гэтай «карэлай рачынасцю» на «чыстое пат-латно» свайго далейшага жыцця.

Крыжуцца, вельмі цікавое то, што моладь на б'ешыльдаў у прыватных кра-мах, не распісвае там съцены непры-тайніцамі, не ламае каліх тыхамаў дэкаратыўных дравай, бо ведае, што ёсць гэта земскі зрабіў на свае гроши. Яны ведаюць, што прывяло да застону і стаў-лення да дэзэржаўнай мэмасці, дзе ёсць як бы наше і адначасова — нічё, якое никому не належыць і якое можна зла-машы, разбіць, або скрасы і праціц...

Калі моладь нічога на мае за душой, на матэрыяльна, на матэрыяльна і не прадбачыцца анікіх перспэктыўаў у будучыні, дык ніколі ня зявіцца пач-чынцы гаспадараў краіны, містэчка, вуліцы, а ўрэшце любові да радзімы, якай нічога на можа дакы моладзі, акрамя чаркі і скваркі.

Моладь на мае ясных і пузных ары-енціраў, і вандалізм зъяўліцеца своеа-сабливым пратэстам супраць галечы і беспрасвістнай будучыні.

Дарчы, вельмі цікавое то, што моладь на б'ешыльдаў у прыватных кра-мах, не распісвае там съцены непры-тайніцамі, не ламае каліх тыхамаў дэкаратыўных дравай, бо ведае, што ёсць гэта земскі зрабіў на свае гроши. Яны ведаюць, што прывяло да дэзэржаўнай мэмасці, дзе ёсць як бы наше і адначасова — нічё, якое можна зла-машы, разбіць, або скрасы і праціц...

Калі моладь нічога на мае за душой, на матэрыяльна, на матэрыяльна і не прадбачыцца анікіх перспэктыўаў у будучыні, дык ніколі ня зявіцца пач-чынцы гаспадараў краіны, містэчка, вуліцы, а ўрэшце любові да радзімы, якай нічога на можа дакы моладзі, акрамя чаркі і скваркі.

Крыжудна і сумна...

Мікалай Куксо, Івянец

Язэп Драздовіч Галіны Горавай

«Касьмічны» мастак Язэп Драздовіч нават апясыці съмерці робіць для нас адкрытыцці. На выставе «Нябесныя бегі» да 120-годзінды Драздовіча пабачыла я працы Галіны Горавай. Уздељніца Драздовічкіх пленэроў, яна напісала партрэт мастака. Са спадарынія Гіоравай, абыяльнай жанчынай у шляхтавых капелюшах, мы гутарым пра «касъмічныя» сны Драздовіча, ягоны характеристар і карціны. «Для міне Драздовіч — гэта нешта вельмі асбістое, — кажа спадарынія Гіоравая. — Гэта заварожвае, гэта арыгінальны погляд на съвет! Я прости адчула, што хачу напісці ягонаў партрэт пасля шматлікіх пленэроў.

Кожна карціна Драздовіча заварожвае. Калі мы паглядзім на дыван, на рытм гэтых распісанаў, то бачым, што ў іх руху ёсьць адчуванье нейкай таямніцы, нейкай загадкі. Тут ёсьць гульня з прасторай, з колерам. Жывапіснай адкудзеніі Драздовіч не атрымаў. Калі з пунку гледжання жывапісу можна спрачацца — прафесійна ці не, то графік ён цудоўны!

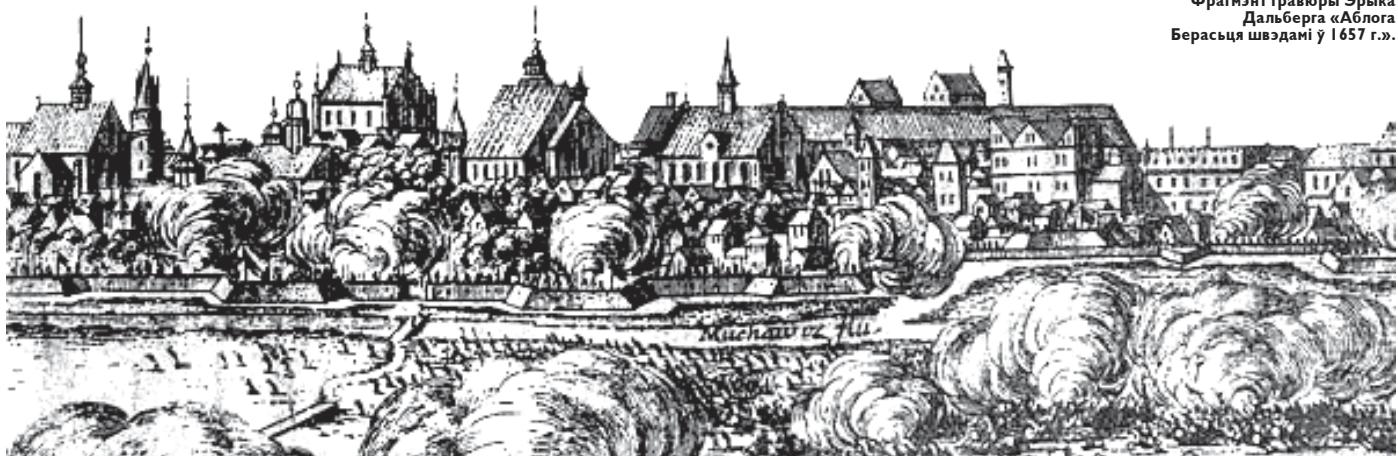
— А што скажаце на наконік ягоных «касъмічных» працаў?

— Ён апісваў свае касъмічныя вандроўкі на якіх фантазіяў, а бачыў іх у съне, наведваў у астральном целе. Мы на можам ціпелікі

Галіна Горавай (з архіву Д. Драздовіча)

Фрагмент гравюры Эрыка
Дальберга «Блога
Берасьца швэдамі ў 1657 г.».

Берасьце прыйдзе ў «крэпасьць-герой»

Пасля вываду вайскоўцаў на тэрыторыі Берасьцейскай крэпасьці вызвалілася 300 гектараў зямлі — унікальны археалагічны і прыродны комплекс. Аблыканкам усур'ё думае пра аднаўленне там гістарычнага цэнтра. Што з гэтага можа выйсці? Піша Сяргей Харэўскі.

У Берасьцейскім аблыканкаме аблеркавалі «канцэнтру стварэння гістарычно-культурнага цэнтра на тэрыторыі Берасьця». Гэта стала магчымым з вывадам апошніх вайсковых структуроў з тэрыторыі старога фартэцыі. Канцэнтрыя прапануе аўтаданічы археалагічны комплекс старажытнага Берасьця, мэмарыял «крэпасьць-герой» і сучасныя абласныя цэнтры.

У 2019 г. горад над Бугам будзе сівяткаваць 1000-годзідзе. Разам з вывадам вайскоўцаў на тэрыторыі старасьцевац крэпасьці вызвалілася якна 300 гектараў зямлі — унікальны гістарычны, археалагічны і прыродны комплекс.

Па сутнасці, побач з савецкім ваяенным мэмарыялом «крэпасьць-герой» мусіць паўстаць новы турыстычны-забавільны цэнтар. Сирод іншага, усур'ё разглядаеца магчымасць рэстаўрацыі і рэгенэрэцыі частковай ацалелых быўших кляштараў бэрнардынак і бэрнардынцаў XVII ст... Абмяркоўваючы ідэю канцэнтрыі, мэр гораду Аляксандар Пальшонкаў зазначыў, што гэтую тэрыторыю «въышрана не прадаваць па

частках». А як прадаваць? І каму?

На паседжанні каардынацыйных рады праектных распрацоўкі прадставіла праектна-будаўнічое прыдрысьтество «Арміг», якім кіруе архітэктар М. Гайдуковіч. Наибольш інтэнсіўна плянінца забудаваць Кобрынскае ўмацаванье. Тут маюцца стварыць атракцыён а la «лінія Сталіна», замест састраўлага кемпінгу пабудаваць вялікі гатэльны комплекс, пад руіны колішніх Кобрынскіх брамы працягніць вуліцу Гогаля. Пры ўездзе ў крэпасьць пабудаць вялікі аўтамабільны паркінг. Аўтары канцэнтрыі прапануюць працягніць у крэпасьць і чыгунку, каб катанацца там на парахозах...

«Прадугледжана ёсё: кавярні і растараны, гатэлі, канферэнцзалы, выставачныя памяшканні», — кажа М. Гайдуковіч. Не зважаючы ні на якія фінансавыя крызісы, аўтары праекту плянінца пабудаваць тамака ж базу электрамабілю, канатную дарогу, кола агляду, каб глядзець на Польшчу, то бок на НАТА і ЕС...

Валынскася ўмацаванье займае плошчы 48 га, і менавіта тут пакуль зберагаецца бальшыня помнікаў сярэднявечнага Берасьця. Тут захавацца руіны каталіцкіх кляштараў, сірод якіх найбольш ізлесніцьцю вылучаецца ансамбль кляштараў бэрнардынак і бэрнардынцаў XVII ст., што не-калі ўтваралі абрывы усяго гораду, з боку дарогі ва Украіну. Ад іх засталіся частковыя сцены, а таксама падмуркі, сутарэнні, падземныя галерэі. Нам выдатна ведамы выгляд гэтага комплексу дзякуючы шматлікім краслінкам, аблерным рэсункам, што

рабіліся напярэдадні будавання крэпасьці. На руках у праектоўчыкаў і гісторыкаў ёсць уся дакументальная база, каб аднавіць гэту частку наша спадчыны максымальна дакладна і абургунтавана.

Але апроштаго тутсама праект-шыршыкі працануюць пабудаўваць макет сярэднявечнага Берасьця ў маштабе 1:5. На жаль, ізяя старая і зусім не арыгінальная. Макетамі нікога ня звязаўші, і відавочна, што гэта будзе выгідаць марнотраўствам на фоне рэальных помнікаў, якія можна рэстаранаваць. Тутсама, на Валынскім ўмацаванні, фірма «Арміг» працануе ўзнавіць каменна-драйляны замак з рамеснымі пасадамі (?), карчмою, млынам і броварам, каб размысціць пад татальніна-забаўлільны комплекс.

Чыя гэта будзе ўласнасць — пытанье спрэчнае. Бо ўлады і думкі не дапускаюць, што ў разы запланаваны праект рэгенэрэцыі старажытнага гораду возвысьць чынны ўздел уласнымі сродкамі самі яго жыхары. Зрешты, пакуль таму няма законных падставаў.

Застаецца пытаньне і пра лёс цэнтральнага востраву, ці Цытадэлі, дзе ў свой час і былі найбольш важныя аўктыўы берасьцейскай гісторыі: рына з ратушай (падмуркі якога ўдайна выявілі), палац Сапегаў, першы ў Беларусі і ў Вялікім Княстве друкарня, аптэка, манэты двор, Вялікая синагога, на ўзор якое, паводле расчышчына вадзу 1628 г., трэба было ўзгадніць праекты синагогаў ва ўсім ВКЛ. У руінах тут да нас дайшлі касыёл съяцтва Казімера, кляштар езуітаў, ба-

зильская царква святых Пятра і Паўла, якую перабудавалі ў 1840 г. і назвалі «Белым палацам», дзе бальшавікі падпісалі мір з Нямеччынай у 1918 г. (царква існавала да 1950 г., пасля чаго была часткова разбраная, а ў 1972 г. яе аскабалкі былі заканчэваны). Што будзе з гэтymi аўктыўамі, побач з якімі ўжо адбуваліся касыёл аўгустынцаў XVII ст. пад праваслаўны сабор Святога Мікалая? Пакуль няясна.

Каму мусіць належыць адноўленыя комплексы бэрнардынцаў? Што ў іх плянінца размысціць? Няясна і то, як можна завяршыць да дзесяці гадоў раскопкі на тэрыторыі 300 га. Ройна ж няясна застаецца пэрспэктыва аховы і выкарыстання таго вялікай тэрыторыі, што, як магніт, цягне да сібя чорных археолагаў ды праства вандалаў. Бо досьвед Бардуйскай крэпасьці паказвае, што як толькі сышлі вайскоўцы, без належнасці варты ўсё было разрабавана ѹ панішчана.

Недахоць ціперашній канцэнтры, падрхтаваны мясніковымі ўладамі клясічнай і таемні, вынікаюць з цымніх уяўленняў уладаў пра якісць і харacter Берасьцейскай спадчыны. Гэта я традыцыйны савецкі погляд на ролю дэкарэтывных руінаў «крэпасьці-героя», адмаленіе права розных канфесій валодаць месцамі колішніх храмаў, адмаленіе магчымасці аднаўлення ня толькі пасабных аўктыў, але й сузальнага гістарычнага асяроддзя...

Гэтаксама слабым бокам прапанаванай канцэнтры ёсць баланс экалагічных пэрспэктыў і за-

баўлільнай індустрыі. Тэрыторыя крэпасьці за павенныя гады пэртварылася і ва ўнікальны прыродны комплекс, дзе, напрыклад, існуе пакуль заказнік «Барбастзла», што фінансуецца ААН. Гэтая каленія каханоў — адна з самых вялікіх у Эўропе. Для Берасьця і съвету гэта куды важней, чым батонныя макеты ці колы агляду. Сёння тут ці не адзіна ў горадзе месца піхага і спакойнага адпачынку. Канцэнтры не праходзіла эксперытызы. Няможна дапусціць, каб у далейшым праектныя працы вяліся без экологияў.

Практыка аднаўлення гісторычных цэнтраў на Эўропе съеднчы, што гэта працэс складаны і дойгі, які на церпіц пасыпашніні, паказунасці. Калі на месцы ўнікальнага археалагічнага і прыроднага раззярэзвату ўзынікне баганыя гандлёва-забаўлільны цэнтар, гэта будзе калисаніна стратаю на толькі для Беларусі. Ведама ж, гатэлі, паркінг, крамы — гэта важны і неад'емны элемент любога гораду. Але для іх ёсць у Берасьці месца і падзея — гэта вакансія для Беларусі. Калі кола агляду та п'язу!

Але шанец пакуль ёсць. Берасьце, можа быць, падырочы подзіўні Гданьскі і Варшавы, падыметца як той фенікс, з хлоду «крэпасьці-героя», калі будуть папярэдне праведзены належным чынам археалагічныя, праектныя, будаўнічыя, прыродаохўянныя работы. Гэтыя будзе насычэнне цуд.

Эскізныя рашэнні праекту рэгенэрэцыі асноўных гістарычно-культурных комплексаў павінны быць распрацаваны да 1 чэрвеня 2009 г. Час на здзяйсненне цуду ёсць.

Крэпасьць у Брэст-Літоўску ў 1840 г.
на карціне Марціна Залескага.

Вацлаву
Ластоўскаму —
125

Прэм'ер ураду БНР, творца
першай «Нашай Ніўы», акадэмік,
адзін з бацькаў-заснавальнікаў
Беларусі нарадзіўся 8 лістапада
1883 г. на Дзісеншчыне, у
Паддзвіні. Сёлета мы
адзначаем 125-гадовы
юбілей яго.

Вацлаў Ластоўскі
ў рэдакцыі
«Нашай Нівы».
Вільня, 1914 год.

Загадка «Жыцьцяпісу» Ластоўскага

Піша Язэп Янушкевіч.

«Ранай майго жыцьця ёсьць нястача систэмтычнай асьветы», — пісай Вацлаў Ластовскі ў дакумэнце, пра які тут пойдзе гаворка. На жаль, часам такую характеристыстку можна даш і даслыпчадыкам ягонай спадчыны. Аднак усё па нарадку.

Акурат на 120-годзьдзе Власця «Беларускі гістарычны часопіс» (2003, №3) выдрукаваў найкаштоўнейшы матэрыял:

Імя забароненае, а творы друкуюцца

Нават за савецкім часам, калі само імя Вацлава Ластоўскага нельга было станочна гэлдзяць у друку, ягоныя творы злыгі сваі жыцьцем. Так, некалькі напісаных ім паданніяў, такіх як «Ніяро і Сож», «Князь і ваявода», увайшли пад выглыядам народных акаадэміческіх зборнік «Легенды і паданні». Знанча гісторыя нашаніцкага пэрэдъяду Сцяпілан Александровіч апублікаваў у 1970-і ў ІЛіме нататку пра выдаদзеную ў 1913 г. у Гінску кніжачку «Прыгody Тараса і Панасас» аўтарства пейкага Афрэмца Музыкі. Ці ведаў ён, што гэта пусдэнім Ластоўскага? І што гэты твор пад сапраўдным імем аўтара выходзіў у мюнхенскім выданні ягоных твораў? Напану ж.

Ня выключана, што і песня «Ой у нядзельку параненку...» да біту пад Воршай належыць пярэ геніяльная стылізатара *Ластоўскага*. Але гэтага мы ўжо ніколі не дазнаемся.

Ластоўскі — геніяльны самавук, какі гісторык Анатоль Сідэрэвіч. Пачатковая школа, ніяскончаная гімназія (адличніца за наадзядзвенны экзамен па расейскай мове) — вось і ўся адукцыя. А старышу плянэрскай працу «Кар'ятка гісторыя Беларусі» (першую напісаную беларусам па-беларуску для беларусаў, як адзначаў прафэсар Анатоль Грыцкевіч). На кожучы кра «Гісторыя беларускай (крыўскай) кнігі», якая заслугувае высокай ацэнкі нават сучасных даследчыкаў. Яе прэзэнтэту, да прыкладу, прафэсар Яўген Неміроўскі ў першым томе сваёй «Історыі славянскага кириліўскага книгопечатання», што выйшла ў Маскве ў 2003 г.

Ластоўскі і Луцкевіч

Ва үсламінах Вацлау Ластоўскі піша, што рэдакцыя *«НН»* была падзеленая на дзве палаты: верхнюю, у якую уваходзілі браты Лук'евічы і Ўласаў, і ніжнюю, дзе працаўвалі Купала, Антон Лявіцкі, сам Ластоўскі. Камуникацыі між палатамі адбывалася шляхам прасоўвання пад дзвёры тэктава для

жыцьцяпіс В.Ластоўскага:
(В.Зубко. «Curriculum vitae»)

Вацлава Ластоўскага і Тамаша
Енгельса

Накінечніх на публікацію.

Накінечній публікацію
зь непадробнай цікаўнасьцю, я

смакаваў і шкадаваў, што не

дацягнуўся да тых дакумэнтаў, калі пісаў свайго «Наследніка».

рэдактуры

Ластоўскі і ня мог вылікаць даверу рэдактараў, — сцвярджалася гісторык Анатоль Сідарэвіч. — Братья Лук'евічы, Уласа быў ЦК Беларускай сацыялістычнай грамады. «Наша Ніва» на той час была штабам партыі і наагул беларускага руху. (Пакуль у 1913 г. не з'явілася газета «Беларусь» і не пачала афімляція хрысьціянска-дэмакратычнага руху). Ластоўскі ж прышоў як чужкі, як чужкія работнікі на аклад народнага настаўніка — 25 рублёў.

Чаму Лук'євічкі лічілі ѹго іднайха чужбы? Но некальк разоў мінай партыяцьсць — спачатку быў у Польскай партыі сацыялістичнай, у нашаніўскіх пэрыяд уступіў у Грамаду. Пазней з сацыялістамі зрабіўся націоналістам. (БСГ стаяла на пазыцыях «крайавага» патрыйцтва, надаючы больш увагі сацыяльнаму вызваленіню для насељніцтва Беларусі ўсіх національнасцей). Ластоўскі меў намер разам з баронам Казімерам Шафагелем і князем Вінцэнтам Сьвятаполк-Мірскім стварыць клеркальную — кансерватyвную партыю, а ў 1919-м нечакана для многіх ступіў эзэрзам.

Ластоўскі-рэдактар

Нягледзячы на палемікі, канцэпцыя «Нашай Ніўы» заставалася назыманні і вывернані, прыцягвае А.Унучак. Пры Уласаве было хіба больш эканамічны матэрыял — ён сам жыў цікавіўся эканомікай; калі фактычным кіраўніком рэдакцыі быў Ластоўскі, больш увагі звязралася на літаратуру, фармаванье нацыянальнай ідзі; на Купалаву долю прыплылі цэнзурныя белыя плямы, звязаныя з пачаткам вайны. Ідэнтнасць ж і стратэгічнасць рэдагаваных газеты цігам усяго ясе існавання ажыццяўліў Антон Лукшевіч. Гэтаксама Лукшевіч, да яшчэ Францішак Аляхновіч, пісалі перадаўцы ў газэце «Гоман», што выходзіла ад 1916 г. пад нямецкай акупаций і рэдактарам якой амаль паўтара году быў Ластоўскі. Даёуны факт, звязртае ўвагу А.Сідарэвіч, за час рэдактарства ён не напісаў, байдзі, ніводнай палітычнай артыкулу. Займаўся гісторыяй, блефістыйскай.

та — 24 січня 1882 г. І було
бы єн у нашим уявленим адна-
годкам Купали і Коласа, Жыцьця і Ластоўскага, а також
сама ягоны ліст да Шапавала
захаваліся ў Цэнтральным
дзяржаўным архіве наўйышай
шых органаў улады і кіраванія
на Украіне ў Кіеве, дзе зна-
ходзіцца ўесь праскі архіў ук-
раінскай эміграцыі.

Але вельмі хутка мae смакаванье зъянілася прыкрасыць і гаркатою. Бо, вывучыўшы наколькі было мажліва ў архівах Беларусі і Літвы, навуковы фонды пра гісторыка пісменніка, крытыка-публіцыста, аднага з ідэолагіяў беларускага руху, на верылася, што Ластоўскі ў такім значым дакументе, як уласны ўзыцця, мог нарабіць гэтую памылку! Так, за плячым па Властю было 4 класы пачатковай школкі, ён яго мог замест «засыпенку» пісаць «застценку», замест «забіты» з тропу» — «зубіты з тропу».

«зўіты з тропу».
Учытаючыся, з'явілісь
проста нейкую систэму памы-
лак. Таму публікацыйная заў-
вага («увесь тэкст падаецца на
мове арыгінала») у мяне спас-
радзіла вялікі сумнёў. Каб раз-
забрацца, належала дашыгнуць
ца да арыгіналу, што і сталі
магчымым нядайна не бы-
спрыяньня ўкраінскага пасоль-
ства ў Беларусі, якую ачольва-
найсімпатичнейшы пасол Ігар
Ліхавы (былы міністар культуры
РУ і сябе на раздзіле).

І тільки пабачи їшай і виву чы ўршэ архіўныя матэрыялы, магу даць выйсьце эмоцыям, якія стрымліваліся на адзін месяц-год у чаканні зна ёства. У майі нябяднай архееаграфічнай практицы тако

нядбальства сустрэў упершыню. Каб на 8500 публікацыйных сымбаліяў-знакаў улупіць больш за 200 абдруковак, памылак, няслушных скаротаў, пропускаў, уласнай фантазіі, нерасчытаных слоўцаў, якія пры мінімальному веданні мовы лёгка чытэльныя (амаль пасылядóунá ў В.Зубко ізъ блытапіна мікага знаку «и» і літары «т») — гэта ўжо занадта. Больш за тое — шкодна! Уявіце, калі таксама пойдзе гульні па съвеце наувковым. Пэўна, не пррабачае аўтаркам і малады век (яна скончыла Віньніцкі дзяржунівэрсытэт у 1998 годзе).

Нову дату народзінай Ластоўскага, 24 сінегня 1882 г., пададзеную ў публікацыі, я спачатку таксама зацівайаў да памылак аўтаркі публікацыі. Аднак дзіва: так стаць і ў арыгінале. Чаму Ластоўскі памыліўся? І ці памыліўся? Ці гэтая спроба састарычні сябе на год — адна з містыфікацый Власта? Бо ў адшуканай у сірэдзіне 1990-х хроснай мэтрыцы пазначаная дата нараджэння — 8 лістапада (27 кастрычніка па старым стылі) 1883 г., і дата хросту — 26 сінегня 1883 г. Цяжка адказаць. Чапляе іншае: у публікацыі сірэдзіны 2003 г. падаецца новая дата нараджэння: аднаго з найзначнайшых гістарычных дзеячоў ХХ стагоддзя — і ніхто з гісторыкаў на гэта не рэагуе. Кожны займаеща сваім, надрукаванае в калегамі нікога не хвалюе.

Таму ў прапаную паасобныя разьдзельчыкі з таго праска-
кіеўскага архіву — трэба ду-
маць, не дас্যледаванага яшчэ як
сълед беларускімі гісторыкамі.

90 гадоў ад Вялікай вайны

У аўторак у Вялікабрытаніі, Францыі і Бельгіі праішлі мерапрыемствы, прысвячэнны 90-годзідзю падпісанью Камп'енскага міру, які паклаў канец Першай сусветнай вайне.

Першую сусветную на Захадзе называюць Вялікай вайной. Яна дуўжылася больш за 4 гады: з 28 ліпеня 1914 г. да 11 лістапада 1918 г. 28 ліпеня 1914 г. Аўстра-Вугоршчына абвісіціла вайну Сэрбіі, і жніўня — Нямеччына Расеі,

а 2 жніўня Нямеччына заняла Люксэмбург.

У выніку баявых дзеянняў і наступстваў вайны загінула і памерла каля 10 млн чалавек, было паранена 20 млн, яшчэ 10 млн памерла ад голаду і эпідэмій.

У вайну быў ўцягнуты 38 дзяржаваў з агульнай колькасцю насельніцтва ў 1,5 млрд. чалавек.

У Бельгіі яны пачаліся ў пандзелак, пад Іпрам. Там у лістападзе 1914 г. брытанскія, французскія і бельгійскія войскі трывалі абарону ціагам велізарных ахвяраў, а ў крас-

віку 1915 г. немцамі быў упершыню ў гісторыі прыменены іэрнова-паралітычны газ, які цяпер усе называюць іпритам.

У Лёндане ўрачыстасць цырымоніі пройдзе ля мэмараля Кенатаф на Ўайтхоле.

У Францыі ўрачыстасці пройдуть на бытой лініі фронту ля Вэрдэну, дзе сукупныя страты двух бакоў склалі 300 тыс. чалавек. У гэтых урачыстасцях возмече ўдзел Нікаля Сарказі.

Французскія гісторыкі цвердзяць, назначае Euronews, што французы на выстаяні было бу вэрдэнскія мясарубцы, каб не Нарачанская апрацыя расейскай арміі ў Беларусі, якая аддиягнула на сябя частку нямецкіх сілаў.

Для Беларусі вайна таксама мела велізарныя наступствы.

Край у выніку нямецкай акупацыі быў падзелены на дзве часткі: па лініі Дзіўінск (Даўгаўпілс) — Паставы — Смаргонь — Баранавічы — Пінск.

Настав нямецкага войска ў 1915 г. зрушыў у «бежанства» (прымусовую эвакуацыю) 1,3 млн чалавек, было зьнішчана 65% прадпрыемстваў.

Вайна спрычынілася да падзення Дому Раманавых. Каstryчніцкія рзвалоцы, абвяшчэння незалежнасці БНР, нарэшце стварэння

Беларусы на Першай сусветнай вайне.

БССР.

У Нацыянальнай Акадэміі навук у сераду пачалася наўковая канферэнцыя, прысвячаная Першай сусветнай вайне. А за дзень да гэтага, паведамляе Інтэрфакс, у Баранавіцкім раёне з нагоды зачынення «царской вайны» прайшлі ўрачыстыя мерапры-

емствы — у выглядзе імпрэзы з удзелам аматараў гісторыі ў форме нямецкага, аўстра-вугорскага і расейскага войск. Таксама адбылася цырымонія адкрыцця Памятнага каменю ў памяць усіх загінулых падчас Першай сусветнай на тэрыторыі Беларусі.

АГ

Помнік нямецкім салдатам Першай сусветнай ля вёскі Памошша ў Мядзельскім раёне.

Апошні герой Першай сусветнай

Генры Ўільям Олінгхэму 112 гадоў. Ён глухі, съяпты і рухаецца ў інвалідным ваку. Ён — найстарэйшы мужчына на ў Еўропе і адзін з трох жывых брытанскіх ветэранаў Першай сусветнай вайны.

У 2004 годзе, калі адзначалася 90-гадзідзе яе пачатку, іх было 23.

У Злучаным Каралеўстве Першую сусветную называюць праста Вялікай вайной. У народнай памяці яна займае наўштоль больш значнае месца, чым Другая сусветная. У 1939—1945 гадах краіна страціла 393 740 чалавек (разам з мірнімі жыхарамі і маракамі), у 1914—1918 — 811 410 чалавек. 1 662 625 брытанцаў былі паранены.

Сусветная бойня

Паводле афіцыйных звестак, у Першай сусветнай вайне загінула 9 996 769 вайскоўцаў і 6 702 387 цывільных асобаў. Самая вялікая страты панесла Расейская імперыя — 2 311 000 чалавек. Колькасць мабілізаваных перавысіла 71 млн. чалавек.

Сёння ў сувеце засталася 10 удзельнікаў Вялікай вайны — па троє ў Аўстраліі, Брытаніі і ЗША і адзін ва Украіне.

Найстарэйшы з іх — Генры Олінгхэм, малодшы — 104-гадовы амэрыканец Ўільям Олін. Адзінаму ветэрану Першай сусветнай вайны ў бытых СССР, жыхару Данецку Міхailу Яфімавічу Крычэўскаму, 111 гадоў.

У кастрычніку 1917 году ён скончыў паскораны курс Кіеўскай ваенна-інжынернай вучэльні, атрымаў званыне прапаршчыка і быў накіраваны на Галіцкій фронт, але ў связі з вядомымі падзеямі прыняў удзел у баях не паспяў.

Генры Олінгхэм згадвае баявых таварышаў.

на публіцы. Ён удзельнічаў у адкрыцці выставы аэропланаў часоў Першай сусветнай вайны ў Музее Карапеўскіх ВПС і даў невялікае інтарвю тэлекампаніі IPTN.

Олінгхэм служыў авіямеханікам у марской авіацыі, у 1916 г. пілітаваў гідраплан.

лан-выведнік падчас знакамітага Ютландзкага бою, а потым накіраваўся ў Францыю, дзе иму давялося ўдзельнічаць у наземных боях падчас бітвы на Соме.

Там Олінгхэм наглядзяў такіх хажаў, што ўсё жыцьцё гнаў ад сябе ўспаміны пра вайну.

«Я скочыў уніз і упаў на бетон. У мене праста пашымна ўвача. Ну, вы ведаеце, як гэта бывае. Праз некі час я ачомаўся, устаў і пайшоў некуды ўправа. Я прайшоў зусім няшмат, мне здалося, усяго некалькі кроку, і апінуўся ў вадзе. Я нахадзіла міне да пляч. Я трапіў на варонку. У ёй было поўна мёртвых людзей, запоўнена да края. І Бог ведае, што яшчэ там было, але яно варушылася», — апавядáў ён.

Толькі апынуўшася адным з апошніх відавочцаў Вялікай вайны, Олінгхэм пагадзіўся надыктаўца на магнітафон свае ўспаміны, якія быў выдадзены ў выглядзе кнігі пад назвай «Апошні добрахвотнік Кітчэнэра» [брэтанскі фэльдмаршал, ваенны міністар падчас Першай сусветнай вайны].

«Вельмі важна тое, што яны [удзельнікі Першай сусветнай вайны] на будуть забытыя. І кожны адчувае да іх вялікую ўдзячнасць. І ніхто на можа быць празмерна ўдзячным за тое, што гэтыя людзі зрабілі для яго», — з намаганьнем выгаворваючы слова, сказаў ён карэспандэнту.

Бі-Бі-Сі

Тацьцяна Беланогая

20 лістапада
малы зал к/з МІНСК
Пачатак 19.00

Квіткі ад 12.00 да 20.00
Дзядкі
9/0291649-06-88, 328-66-38 (тарас)

Крокі працаў:
• 422-62-54 ЮК
• 229-22-11 Кінекі
• Г. Купалкаў, 19 кваты

<http://bielanolaja.org>

Гран-прем’ера відкрывальная
драмы ў кінекі.

12 AFISHA.TUT.BY

ІМПРЭЗЫ**Генадзь Бураўкін**

17 лістапада на сядзібе ТБМ (вул. Румянцава, 13) — сустрача з пазам Генадзем Бураўкіним «Беларуская літаратура ў сваім часе». Пачатак а 18-й. Уваход вольны.

Зьбігнёў Герберт па-беларуску

22 лістапада ў Акадэміі мастацтваў (тэатар-студыя Я.Міровіча (пр. Незалежнасці, 81, другі паверх)) адбудзеца вечарына польскай і беларускай пазії «Рэканструкцыя пастэ». У межах імпрызы: творы клясыка XX ст. Зьбігнева Герберта па-польску і па-беларуску; вершы Уладзіміра Арлова, Веры Бурлак, Алеся Розанава, Андрэя Хадановіча ў арыгінале і ў польскіх перакладах; прэзентация спэцыяльнага нумара часопіса «ARCHE», прысьвечанага Зьбігневу Герберту; прэзентация дэяўств кніг З.Герберта «Рэканструкцыя пастэ» і «Слабо-да апісання»; прэзентация дэяўствомуёнай анталогіі беларускай пазії «Nin chyliem szoła przed mosą». Вядзе імпрызу Андрэй Хадановіч. Пачатак а 18-й. Уваход вольны.

ВЫСТАВЫ

Графіка Анджэя Канечнага
У Музей сучаснага выяўленчага мастацства (пр. Незалежнасці, 47)

КАНЦЭРТЫ

Neuro Dubel
14 лістапада ў DAclub (П.Броўкі, 22) — канцэрт Neuro Dubel. Пачатак а

да 30 лістапада працуе выстава графікі Анджэя Канечнага (Гданьска, Польшча) «Гасцініца».

Фота Алена Флешара
У галерэі «Ла Сандарт» з 18 да 21 лістапада працуе выставка фотадызайну Алена Флешара «Рамка і адлюстраванне». Адкрыціе 18 лістапада ў 18.30. 20 лістапада адбудзеца сустрача з франкафонай публікі з Алена Флешарам у абласной бібліятэцы імя Пушкіна (Гікалы, 4). Пачатак а 18.30.

Франкафонныя комисікі
У абласной бібліятэцы імя Пушкіна да 20 лістапада працуе выставка афішаў «Франкафонныя комисікі адзначаюць сваё стагодзінні». Яна складаецца з 35 ілюстрацый з калекцыі Міжнароднага цэнтра комікса і маніон-кау Ангелему.

Графіка Яўгена Шатохіна ў Нью-Ёрку
16 лістапада ў 12.30 у Беларускім музеі (401 Atlantyk Ave., Brooklyn, N.Y.) — адкрыціе выставы графіка Яўгена Шатохіна «Мая і твар Беларусь». На выставе гледачы ўбачаць краявіды Палесся, Віцебшчыны, віявы жыхароў Паазер'я.

19-й.**Вольскі ў «Графіці»**

18 лістапада ў «Графіці» (з.в. Калініна, 16) — прэзентация солнага праекту «Куплеты і прыпевы». Пачатак а 20-й.

Крамы ў «Рэактары»

21 лістапада ў «Рэактары» (Харкай, 29) — вялікі сольны канцэрт Крамы. Пачатак а 19-й.

Грыфаманія-2008

22-23 лістапада ў ДК МТЗ (Даўгабродская, 24) — X Міжнародны фэстываль гітарыстў «Грыфаманія-2008». Пачатак а 19-й. Квіткі: 15000 — 25000

«P.L.A.N.» і «Крок»

18 лістапада ў «Бротх» (пр. Машэрава, 17/1) высцупяць «P.L.A.N.» і «Крок».

Пачатак а 21-й. Квіткі: 10000.

СПЭКТАКЛІ**Купалаўскі тэатар**

14 (пт) — «Я не пакіну цябе...»
15 (сб) — «Івона, прынцэса Еўргундзкая»

16 (нед) — «Чычыкаў»
17 (пн) — «Каханье ў стылі барока»

19 (ср), 20 (чц) — «Чорная пані Нясьвіжу»

21 (пт) — «Сымон-музыка»
22 (сб) — «Вольга»

23 (нед) — «Дылія»
нарада сцэна

14 (пт) — «Маши»
17 (пн) — «Адчыніце кант-ралеру!»

19 (ср) — «Балада пра кананьне»

Лістападзік і швядзкае кіно

У рамках дзіцячага кіна-фестывалю «Лістападзік» жыхары і госьці Менску мо-

гучу убачыць два дэйсячныя швядзкія фільмы: «Тое «Лабан — маленкі асаблівае лета Кіда Свэнска», (19 лістапада, «Дом кіно», пачатак а к-р «Піянэр», пачатак у 14.30) і анімацыйны фільм «Лабан прывід» (16 лістапада, 11-й).

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ**«Квант міласэрнасці»****Квант міласэрнасці (Quantum of Solace)**

ЗША — Вялікабрытанія, 2008, каляровы, 106 хв.

Рэжысэр: Марк Форстэр

Ролі выконваюць:
Дэніэл Крэйг, Вольга Курыленка, Мацэй Амальрык, Джудзі Дэнч, Джанкарла Джаніні

Жанр: баявік

Адзнака: 6 (з 10)

ты.

Рэжысёр Марк Форстэр, які зьнёў рэалістычна-горкую драму «Баль пачвараў» і натхнёную «Чаройнучай краінай», знайшоў для свайго героя балючыя жэсты і ледзяныя фразы. Так, Джэймс Бонд па-ранейшаму носіцца на аўто, гучаць выбухі, а бойкі гала-вокругтыя (і галаваломныя).

Але хто сказаў, што забойства на замову дзяржавы — гэта шлегаўская рамантыка? Што ламаць насы добра, а катаваць ворагаў дзеля высокіх мэт — хораша? Гэта брыдка, гнусны і страшна — як выкінць цела найлепшага сібру ў памынцу (бедны Джанкарла Джаніні!).

Джэймс Бонд Марка Форстэра — гэта ўжо не герой, а машина забойства. «Джэймз, спыніцесь! Джэймз, вы забілі яго!» — кричыць кіраўнічка Бонда міс М. (Джудзі Дэнч). Але машина ахопленая цагучай, як нафта, прагаю помсты. І нават традыцыйная дзяліўчына Бонда (украінка Вольга Курыленка) яму на ў радасць.

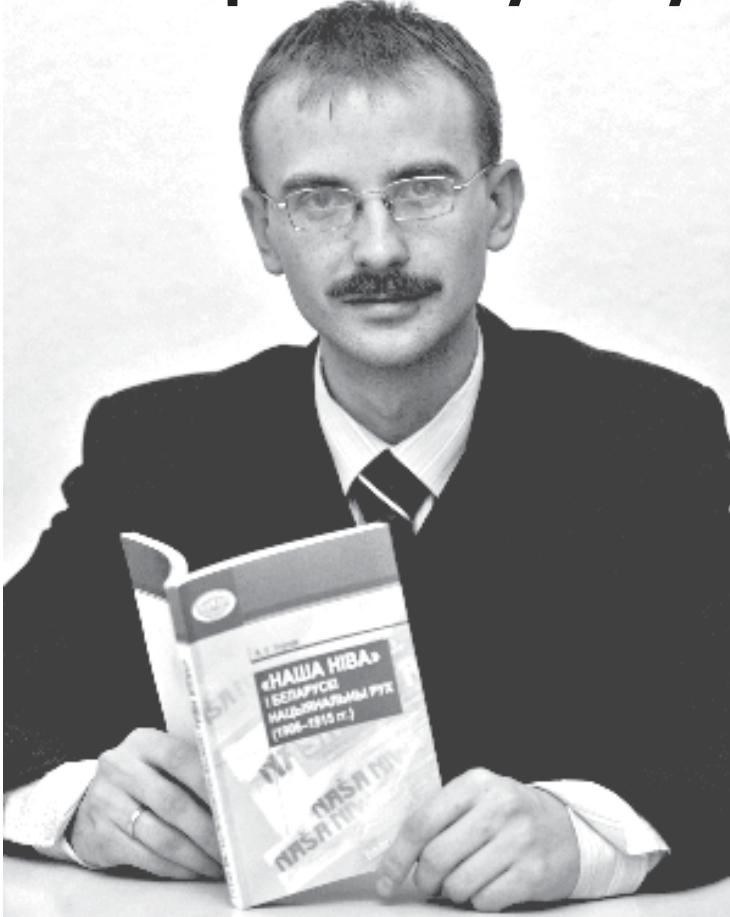
У новай бандыяне — і новая міжнародная акцэнты. Цяпер пагроза ідзе ад двудушных экалягічных арганізацій, якія прысадзябчы галоўныя заўтрашнія рэсурс — пітную воду. Нягоднік мусіць быць пакараныя.

Але для асабістага ворага — хоць бы квант міласэрнасці.

Андрэй
Расінскі

МЫ САМІ

Кніга пра «Нашу Ніву»

Ня ўсё ў жыцьці апошні раз

Каб штотыдзень атрымліваць
газету,

дасылайце адресы і гроши за
газету. Конт на месяц — 12 тыс.
рублёў.

1) Просім усіх ахвотных чытаць
газету **паведамляць у Рэдакцыю**
свое адресы і тэлефоны. Гэта
можна зрабіць праз телефоны:
(017) 284-73-29, (029) 260-78-32,
(029) 618-54-84, e-mail:
dastauka@nn.by, паштовы адрес:
220050, г. Мінск, а/c 537.

2) Просім у більшынства банкаўскага
паведамлення ці паштовага
пераказа даццацца і разбор, пра
пазначаць адрес, у тым ліку
паштовы індекс і код пад'еду.

Дзякую

Міхailу Т., з Слуцкага раёну.

М.Я. з Смаліцкага раёну.

Анатолию Б., з Мар’іна.

Міхailу К., з Рэчыцкага раёну.

Леакадзій Н., Віцэнту С., з Валожынскага
раёну.

Валянцін А., з Талачынскага раёну.

Л.П., Леаніду А., з Малдзечанскага раёну.

Уладзімеру Ц., з Лагойскага раёну.

Інэсе В., А.К., П.Х., з Аранскага раёну.

Ігару Л., з Століцкага раёну.

Валер'ю С., Яну Да., А.Ц., А.Л. з
Віцебску.

ПАВЕЛОВАМІНЕННЕ

ПІВУП "Сур'ядзіны", УНП 190 786 828
МГД ААТ "Белавестбанк", вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764

Рахунак ат-
рэзальніка **3012 206 280 014**

Асобеска
расчута

Інформація, якая пака не бывае, адносі

Від атрымальніка	Датэ	Сумы
За газету "Наша Ніва"		
Агулам		

Касір

ПІВУП "Сур'ядзіны", УНП 190 786 828

МГД ААТ "Белавестбанк", вул. Калектарная, 11, Мінск, код 764

Рахунак ат-
рэзальніка **3012 206 280 014**

Асобеска
расчута

Інформація, якая пака не бывае, адносі

Від атрымальніка	Датэ	Сумы
За газету "Наша Ніва"		
Агулам		

КВІТАЦІЯ

Касір

М.П.

Вашу дзярэўню трэба перайменаваць

Тацяна Барысік. Запісы.

* * *

— Вашу дзярэўню трэба перайменаваць у Гадзюкіна, — кпіць зъ мясцовых разлічанняў дачніка.

— І хто ж ета нам тут нагадзіў? — не зданоца апанэнты на лаўцы.

* * *

Будзьце ласкавыя, дайце мне рэцепт канькы.

— Якога?

— Што з самагону робіцца.

* * *

Сталы аматар піва прачытаў у газэце артыкул аб шкодзе гэтага напою і ні на грам не засмуціўся:

— Вось тут напісаная — піва з агнізму і кальці і магній выводзіць. Ну я няхай сабе! Нашто мне ўсё гэта.

* * *

У адну раку нельга ўвайсьці двойчы, — цытует вядоўца тэлепраграмы старажытнага філэзафа.

— А чаму? — абураеца тэлеглядч. — Бярэзіна была, Бярэзіна і ёсьць.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

БЕЛАРУСКАЕ ВЯСЕЛЬЛЕ

Правядлів беларускае вясельле з элементамі традыцыйнага
абраду, народнымі танцамі і дудрай. Т.: (029) 704-00-18

СЛЯРОУСКАЯ ПАДАРОЖЖЫ

Запрашаем падарожжа 23 лістапада (нядзеля) па маршруце:
Менск—Бешань—Крэва—Баруны—Гальшаны—Вішнева—Дзятскіні—Балокіні—Менск
28 лістапада — 1 снежня: Лівоў—Луцк—Уладзімер—Валынск—Зімін. Т.: (029) 622-57-20, (029) 509-12-16, (029) 110-19-28; Zmikas@tut.by

КНІГІ

Адам Станкевіч «Выбранае» — 44-я кніга праекту «Беларускія
кнігі», якія ўжо ў кнігарнях і ў распаўсюджані

Антон Луцкевіч «Выбраныя творы» — апошнія экзэмплары ў
Акадэмічнай кнізе

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМИ

У Думе і кали Думы

Правіцельства хочэ, каб Дума зацьвердзіла закон,
каб маладыя люди, каторыя знаходзяцца пад съедз-
твам за палітычныя справы, адбывалі ваенную службу
толькі тады, як съедзіцца і суд над імі скончыцца. Левая
частка Думы не хацела зацьвердзіц гэтага закону, але
правы больш, і закон Дума зацьвердзіла.

«Наша Ніва», № 24 ад 3 лістапада 1908

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991
галоўнымі рэдактары «Нашай Нівы»:
З. Вольскі (1906), А. Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А. Лукчевіч,
У. Знамірскі (1920), Дубавец (1991—2000),
сакратарка рэдакцыі Настя Бакшанская
шоф-рэдактар Андрэй Дынко
галоўны рэдактар Андрэй Скурко
мастак-рэдактар Сяргей Харэцкі
заснавальнік Місцірскі фонд выдання
газеты «Наша Ніва»
выдавец

АДРАС ДЛЯ ДОПІСА:
220050, Мінск, а/c 537
Tel/fax: (017) 284-73-73-29.
E-mail: nn@nn.by
On-line: www.nn.by
© НАША НІВА. Спасынка на «Нашу Ніве» забавковая. 12 пасос фармат
A2, 6 арк. арк. Друкуні РПЧ выдавецтва беларускага Дому друкарства. Мінск, пр.
Ф. Скарыны, 10. Адміністрація: 220050, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 10. Тэл.: (017) 284-73-29.
Код афіцыяльных поштавых ящикаў: 220050, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 10. № 581
з 14 сакавіка 2007, відданыя Міністэрствам інфармаціі Республікі Беларусь.
Юрый Кішко, адр.: 220101, г. Мінск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Рр.
301206280014/у друк МГД ААТ «Белінвестбанк», Мінск, код 764.
Наклад 2239. Газета выдаецца 48 разоў на год.
Нумар падписаны ў друк 23.00.12.11.2008.
Заноў № 6259. Рэдакцыйны адрас: Ракасоўскага, 102-71.